

Ka Tudaga-ã tûgi-ĩ hi ndunai-ĩ duna ndeni nduronnu numii-ĩ L7

SODUR ZALAA-Ã

Kakad labbaraa ôwuri Hoo Lîbiyaa Adaga Tudaa-ã du čurîe

SODUR ZALAA-Ã

Sagahanu nôguzuu-ĩ - Ndogudi (3). Larba-ã, 30 Ûktubor 2013 n, 25 Laya 1434

Taman-ã : dirhema 500

Êski di Tuda Tezer ga-ã Ka hundã karayindîčûku



Tuda abigi-ĩ hi tetele tûrričûka

Tuda Murzug ga-ã abi čunakîčûku

Ôwuri nduzooi kanjinã du, Tuda Murzug ga-ã abi bui čunako. Abi to, čer hunã Mišeke Zalaagubuddo adaga Tudaa-ã čuo. Abi to anna buia mundu tigruo, anna čabu numoi gunnaa-ã guru yê, wôzire guru yê, dalagaša numa mundua guru yê tigruo. Ôwonni yahatia du, abi a abi gunna du bui Lîbiya nûmooridunno têdi tunakîĩ. Dgo tã kanjinã du, agasu-ã Tuda-ã ha čenu aba ni čûdutú, gosči yida. Nû, lôko Lîbiya nûmooridinã, êski di Tuda-a Lîbiyana guda-ã laũ hanatodurkudîe čaba ni yibeyuo, aba ni čunako.

Ndogudi a du
yuna ada čûku

Aũ êrdi sarduũ togusú

L 11

Tudaga-ã Lîbiyana-ã gunnaa

L 12

Agasu mêdee-ã

L 16



Hoo Lîbiyaa Adaga
Tudaa-ã tallago kitabaa
Tarabulus gu dîne-ã
gunnaa-ã du šereki L 2



Mosko hanadii Bordoo-
ã zûlia arba Tudagaa-ã
ha su yibeyi L 9



Tudaga-ã Tezer ga
karayindîčûku L 2



Ndogudi nôguzuui
meyelle zala dîi-ĩ kita-
baga-ã du čĩ

Yadi nûnju-ĩ

Sagahana čû du, Lîbiya a hurgusu Tudaa-ã yê Tudagaa-ã yê ndogusi-ĩ ko bos. Gubudi, tumo 13 ôwuri hooi sagahanu 2011-ã du, numa Tudaa-ã nûmooridindi-ĩ gubudi, čêne Tudaa hoo čêne 17 f ga Ôrkudun ga-ã gûi di yagabi turo du čabtundu ni, dôura Tudaga-ã arbidii yê karadii yê čongo. Taa, šîgeĩ eneũ bosunnódi hoo čer hunã Hoo Lîbiyaa Adaga Tudaa-ã čindîe yibeyuo. To, ôwuri yusui sagahanu 2011-ã du. Su ôwonni, kakad labbaraa Sodur Zalaagubuddo 4 ôwuri murdomii-ĩ du yodurko.

Nû yadi nûnjui yuna tadaa-ã togusudo. Yadi nûnjui Hoo Lîbiyaa Adaga Tudaa-ã yê, kakad labbaraa Sodur Zalaagubuddo yê gunna. Yada nûnjuia čû ada, yadi nûnjui Lîbiya nûmooridi-ĩ četu luo. Toi di, konno turo-ã konna čû togus. Yada ada ha sôlligaa ndura. Toi yingal du, Hoo Lîbiyaa Adaga Tudaa-ã zagaga hunu lamar a du Tuda-ã yê anna Tudaga-ã čudakaã yê he čeniyaa du čĩĩ, ndogudi kakad labbaraa Sodur Zalaagubuddo nôguzuu-ĩ. Ndogudi a kunje du anna Tuda-ã yê Tudaga-ã čudakaã yê he čenno.

SODUR ZALAA-Ã

Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã tallago kitabaa Tarabulus gu-ã so hunu murdom sã dĩsee-ĩ du šereki

■ Tarabulus - SODUR ZALAA-Ã : Ôwuri murdomii a du, Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã tallago kitabaa Tarabulus gu-ã so hunu murdom sã dĩsee-ĩ du šereki. Hoo-ã kitaba huna yihidaã gunna yida šereki. Kitaba tada mura kitaba tũdusu yê meyelle turo yê kakada labbaraa çû yê. Yunu a kuša Lĩbiya êskia-ã turo. Dgo a di gubudi Tudaga-ã weti-ĩ mannu mômnu. Čĩidi, nũ kitaba Tudagaa gôni Lĩbiyaa-ã du tallaga-ã du anna-ã ha kudohodurĩyiku.

Kiři Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã, anna mundu ziyara tigrũ. Anna Tuda yê Yogoda yê Amaziga yê gunna. Ôwonni, anna buia mundu ni tigrũ, anna tada guru : Wôzir Adagaa-ã Habĩb Lẽmin yê Kubo hunã yê, anna guda mundu yê gunna tigrũ. Ôwonni, anna tigrĩdã budi lerçuo ni abagadi yoguso, zaga Hoo-

ã hurgusu a turonnu hunu sagahana çû hu borsu yogusũ. Anna Amaziga-ã Tuda-ã du mundu ni buga-ã gunna Tarabulus gôni-ĩ du hayindu çûku čĩidi, haki tallago-ã du šerekindudo yugó. Ôwonni, kitba Tudaa-ã kora ni yidadũ.

Ôwonni, kakada labbaraa-ã yê kakada labbaraa-ã ndihidda-ã yê,



Kubo wôzir adagaa-ã kiři Hoo-ã du kitaba Tudagaa-ã layinĩĩ



kiři hoo-ã ha budi duna čeo, su budi arbiyũ. Aũ kiři-ĩ môsul-ã Bokur Guduyunnu mi hi labbara çuwutuo. Kakad labbaraa tallagoo-ã ni, lagarka hunu gubuddi-ĩ hi su Tuda-ã šerekindũ arbiyi.

Hoo-ã, so a gaňanno du šereki čĩidi, so šĩgeĩ ligĩĩ hurgusa huna mundu yida tũmuyinoo, galigẽdi šerekini. Adaga yê ka yê Tudaa-ã galigẽdi anna-ã ha yugudosĩ.

Êski di terikh Tudaa-ã Lĩbiyana-ã karayindi

■ Zala - Tezer - SODUR ZALAA-Ã : Gurna Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã du, terikh Tudaa-ã guru kitaba ada-ã kagurada-ã du karayindiã ha su tudahakudo. Kitab kaguradi mbikidaa sagahanu yĩšii-ĩ hi ni dagi Gursuda Maina Sala mii-ĩ su čunako ; kitab sagahanu hoo-ĩ hi ni kara gudi turo du Tuda-ã ha lũyuo. Mura kôñole Lĩbiyaa-ã turo koi di. Yuna Tudaa ada kitaba ada-ã kagurada-ã du karayindiã ha su čũdutuã yĩngal Yogoda šũfine mundu gunna wayuo, čudakũ. Tezer ga Yogoda guru muzahara čuruku ni, anna gursuda ndurã nĩgeĩ kitamma ha su yũtummaa čundo. Kitaba guru ni wũni čendu ni karandurũ, čuo.

Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã ôzuũ kanjinã du nẽdwaa çû yibeyi

■ Êrbeři - SODUR ZALAA-Ã : Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã ôzuũ kanjinã du nẽdwaa çû yibeyi. Nẽdwo turo ni Êrebeři a yibeyi, gudi-ĩ ni ôzuũ sôlligo-ĩ tumo nduzoo-ĩ Ôrkudun ga yibeyi. Nẽdwa-ã çũuna du Hasan Bẽdei mi tũgi-ĩ yê zaga tũgi-ĩ yibediniĩ yê kalaka Tudaa-ã zaga tũgi-ĩ hi yũturiĩ yê gunna anna-ã ha hos-yihidu če. Muro yahadia du : « Tudaga-ã ka numoia koi di tũgi-ĩ hi yũturi čĩidi, čaadi. Įji-ĩ Įji nuũ ni anna-ã ha daha maũ yeĩe koi. Tudaga-ã tũgi-ĩ hi ka numoia čundu čunakunnóo mannu ka numoia, Ka numoia čundoo, yunu gudi gunũ, ka anna numoia. Tuda-ã anna numoia bu, ka hundã ka numoia, tũgi-ĩ hi ka numoia čĩndu arbiyindunnóo mannu. Tunda yunu barandiriĩ ka ndurã tũgi-ĩ hi ka wẽtigaa koi di bosĩe barandi. Yunu to gunnóo, yunu gudi de dakurũ ». Loko mẽdi a yahadã anna-ã gunna daha čonggo, yunu hundu tũgi-ĩ hi

bozĩe barayindiĩ ni, Tudaga-ã ka wẽtigaa koi di bozĩe baradi hi boso.



Anna mẽdi-ĩ yahataã



Anna šiĩ ndunakda-ã guru

Tudaga-ã Tezer ga karadindĩčũku

■ Tezer - SODUR ZALAA-Ã : Gurna Allaa du, Tezer ga ada mundu gunna dôuro Tudaga-ã arbidi yê karadi yê hig-ndogusii čunako. Anna dôuro-ã čonguã, gunna anna ada kara ndogusda, adiba yê ômure yê gunna hoda. Aũ dôuro-ã čenã ni, Bĩrehim Worĩ mi. Muro ngo Zala li ni, araba Tudagaa-ã hikinũ ni, šĩgeĩ zabtu Tezer tigrĩ ni, anna Tudaga-ã ada-ã ha kara yogusudia čabčĩ dôuro če. Bĩrehim Worĩ mi yahadia du : « Dôuro a anna Tudaga-ã ada kuna-ã ha kara yogusudia hig-ndogusii. Toi di, anna dôuro-ã čongã gunna anna karayindu čakunda ni, ada kara ndihidda. Loko dôuro hundã tũmuyindoo, mura du nani ada huna čabčĩ Tudaga-ã kara yogusi » čĩ.

Kitaba ada-ã ha kara yogusudaã, guru ni lẽjne Tudaga-ã gubia kedii-ĩ ngo kegirčĩ čena, guru ni Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã keyi čena. Tunda loko Bĩrehim Worĩ mi hi hõrsondindiriĩ, yuso anna

numa gudaa-ã mannu hurgusu a koi yogusudĩe barandiri. Tudaga-ã duna ndeni-ĩ, hurgusu aũ gunna, aũ gunna yunu arrakunã, yogusi.



Bĩrehim Worĩ mi ada-ã kara yogusičĩ



Ada Tudaga-ã karayindĩčũkuã guru

Medde 30 kanũn lẽjne murta dĩsee-ã

■ Zala dĩ - SODUR ZALAA-Ã : Kôwuro kanjinã du Tuda-ã muzahara budi čuruku ni kalaka ndurã barandiri, čuo. Čĩidi, kalaka barayindiã ndẽ ? yunu Tuda-ã barayindi muzahara čurukiĩ, ka Tudaa-ã yê adaga hundã yê loko tũgi-ĩ hi čũdutĩe togusoo, kubo kidekti gunũ četu su tigrĩdu ni čũdutĩe barayindi ; Yogoda-ã ni yunu to yo-

gusudunnó, kubo kideņguru ni anna mundaã yunu čudakuã, kohoduri čĩndi. Yunu Yogoda-ã yahatiĩ, čaadi kor du Tuda-ã yê Amaziga-ã yê galigẽdi hanayindi. Lẽjne murta dĩsee-ã du Tuda yê Yuburda yê Amaziga yê čũkuã gunna dĩsee, to di su guda hakundoo mannu murdom du kanjindũ. Toi di, kubo kidektii togusoo, haki kalaka

hundã tũgi-ĩ hi čũdutunnãã hanayindi. Toi yĩngal du, kubo kidekti-ĩ mura yohodũ, koloko vĩtu barayindi, kalaka hundã togusoo, mura yunu čudakunnãã togusunnó barayindi.

Yunu barayindiĩ hakundunnó walawala-ã du tũduusũ, čĩndi. Mura zotunnóo, walawala-ã togusũ, zaga môdi tũgii kôwurodi-ĩ hi čĩĩ koi di.



Tuda yafĩ Araňga yê Tudaga du yê arbiduda guyundu yidada

Kôñole hoda-ã : Anna Afrikana dûbo 30 ôwure dîsee he wedeyindu Lîbiya tigruo

■ Ñomoi - ùktubor 2013 LANA : Kôñole hoda-ã môyinu ni yahadia du yunu turo či : « Anna Afrikana wêtige kinjidí wededida dûbo 30 kora ôwuro meris kanjinã ha çonju ugustus su ngiršĩĩ, Niyer tarakundu ni Lîbiya zoto » či. Ôwuri turo ho anna dûbo hoo Egedes su kûriyindu zoti. Buia Egedes ga-ã yahatia du : « Anna Afrika dîdi-ĩ du yerçindu ni ôwuri turo ho Lîbiya zotiã, dûbo tuzoo » çuo. Sagahanu hu anna wêtige kinjidí wededida dûbo 60 karahaa agasu Lîbiyaa-ã ôguriyina ha su Lîbiya zoti.



Afrikana wêtige kinjidí wededida

Suroni di ndîdi-ĩ Bangazi a.. Kûrmo hosunnãã

Sagahanu du gubudi, Bangazi, numo Tarabulus gôni-ĩ çuruwo bui-ĩ, du anna suroni di ndidi yerçi. Aũ nani hi suroni di çîtíe gunú, anna yerkida ôzida-ã yê pûlise ôzida-ã yê anna guda hosuda-ã yê he borsu çiti. Aũ gunna du gubudi suroni di nohã, Abdulhatah Yûnus, arkan suhuraa-ã bui-ĩ. Muro hi suhur-ã tuziĩ gubudi anna guru suroni di çido. Ôwonni aũ çiduã, hosçinno yugó. To di têdi, anna koduro du mundu çato çidi, aũ çidiĩ, ôwonni

Mîliše asubda guru bûne bûturolua-ã tûmnjindu

■ Labbarda : Ôwure çu du, mîliše asubda guru Yidebi yê Ras lanûf yê kô di bûne bûturolua-ã yê mînea (porta) imbi-ĩ çepiã gunna tûmnjindu yidado. Çendu imbi-ĩ çepú. Toi di, imbi Lîbiya çebiĩ, budi kunji, ngo koi gunú. Ngo Lîbiya imbi tandala dîbidir yê dûbo kadura dîsee yê çebi çidi, nũ dûbo kadura tuzoo du mannu wô çaki.

Wûrti agasu Lîbiyaa-ã bui-ĩ

■ Tarabulus - Labbarada-ã : Ôwuri kanjinã du, anna asubda guru agasu Lîbiyaa-ã bui-ĩ Alí Zîdan su wûrçuo. Alí Zîdan muro, lôko yusopuã, yahadia du karaha asubda koduro yê murta hoo yê tigirdu ni wetel kûrintia, wetel Alí Zîdan du çaki çĩĩ, hi kûriyindu çonju ni, kiši muro du çaki çĩĩ hi du çubapu

tigirdu ni, kubaa çonjo, či. Ôwonni yahadia du, yuna huna mundu gûiyuo, či. kayima huna duda-ã mannu gûiyuo.



Arbah kitaba tallago kitabaa Tarabulus gu-ã dîbidir (môlyun) laũ togus

■ Tarabulu - ùktubor 2013 LANA : Aũ labbarda turo wuzara adagaa-ã du yahadia du : Arbah yagaba kitaba ndihidia numi-ĩ du-ã yê yugaa-ã yê tallago kitabaa Tarabulus gu-ã du hakunduã, gunna kô dîbidir laũ togus, či. Ôwonni, arbah a gunna du bui yuguruiĩ, sa adi gubudi kanjindaã, du arbah a kor yuguruudo yugó, či.

Kô i anna walawala lêjne murta dîsee-ã tûgi hi ndunai- i Dernee-ã kidekundu Gubba a çunako

■ Derne - ùktubor 2013 LANA : Lêjne walawala hoo hûi ndunaii tûgi-ĩ yibedii-ĩ kô hunu Derne a çĩĩ, ngullaha kudaanu-ã yingal du, kideki Gubba a çunak.

Çadiana anna suroni di çitia Bangazi a kubaa çoo

■ Tarabulus - ùktubor 2013 LANA : Kana Lîbiya hurra anna Çadiana ôguzuu guru yigiidu ni, anna anna-ã ha suroni di çitiã mura, či. Mura kîyi di yusu nani ôguzuu-ã borsu kubaa toopusudo. Ôwonni, labbara çuwutuã, yerkida tã kanjinã çetu Bangazi tumo 19 meris

2011 keyinã du tûduuso çindudo, či. Yunu a kana a yahaduã, aũ didi mugayinno yugó. Aũ gunna anna ada kubaa toopusudaã, kûnolum du bilaa du kubaa toopusuda koi di çuduri. Ôwonni, anna mugoi anna-ã ha suroni di çitiã ha yariyindie yogusududo, çindi.

Kêšika adagaa-ã kô to nerke he numa Lîbiyaa-ã gunna du bos

■ Tarabulus - ùktubor 2013 LANA : Wuzara adagaa-ã nûmouzaj (tûrtu) gubuddo kêšika adagaa sagahanu ligîçĩĩ du numa-ã du yibeyinîyaa du çĩĩ, çonj. Wuzara-ã kêšika yibeyinîyaa du çĩã, tîre du yibeyinîe barayini,

nûmouzaj nûu-ã kêšik kiša ôguzuudo ni, ndurusu hunã mitira 6 ni, laba ôguzuudo ni, kakada labbaraa ndebii yê kitaba ndebii yê çuwala ndebii yê. Kêšika ada numi-ĩ hûrodi-ĩ yê çôhure-ã moska-ã yê a bos.

Anna asubda guru karaha gûrso gudido Bîn wêlid têdiçido turo ho tiri yugopu gûiyuo

■ Tarabulus - ùktubor 2013 LANA : Anna asubda guru karaha gûrso gudido gûrso bangi Sôof jîn gu-ã turo Bîn wêlid têdiçido turo ho tiri yugopu ni, gûrso dinara dîbidire (môlyuno) ôguzuu gûiyuo. Bangi Sôof jîn gu-ã bui-ĩ Zôrrug Al-Bagûl yahadia du : « Karahaa tuzoo su anna

subda çûkuda karaha gûrso gudido turo ho Bîn wêlid tigiriĩ gubudi kîle 40 kor a gubi kanjindu ni, gûrso du çûkuã, gunna çoopo » či. Ôwonni, Al-Bakûl yahadi : « Karaha gûrsoo-ã, ngoo-ã koi gunú, bui gôrdidudo gunú ni, karaha mêdeni su yerkida numia-ã çûkudo turo labçi yida » či.

Yadi nûmooridii nûnju-ĩ

■ Lîbiyana-ã tumo 23 ùktubor kanjinã du, yadi nûnjui nûmooridii-ĩ abi çunako. Tumo a du mosko numoi kôwurodi-ĩ Lîbiya nûmooridu çinu ni môyi. Toi di, tumo a du abi çunaki.

Šêhide ndurã tihinetunnóo, yingal du... Šêhide Tudaa gursu Šebehe ndulodia-ã

Ômure yê adiba yê ada yê, busahu ndurã ha nai du tîyikîe du, nôsko hundã çêgihe du yihituo

Almana 200 Sûriya Kaaida-ã du zotîe tûruo

■ Bêrlin . Labbarda-ã : Isti-khbarata Almaniyaa-ã zaga yahatua koi di, nû hu ngiršiĩ, anna Almana 200 Sûriya kaaida-ã du zotîe tûruo, jîhed kohoduri čindu ni.

Anna tûraã, laba-ã gunna Almana numia. Sûriya ma a heemaa yibeyindu čendo. Ôwonni, 8 ni čado. Ôwonni, anna dûbu kora Uruba du yerčindu Sûriya

gursuu-ã tûruo, čuo. Orokom a sagahanu 2012 ndusko hunaã. Biritaniya du anna 90 tûruo, Bêljika du 120 tûruo, Dinmark du 50 tûruo, Kûsubu du 150 tûruo.

Sînyana dîbidire (môlyuno) 400 Sînja haki wečindú

■ Bîkin 5 Subtembir 2013 LANA : Dûloori labbaraa Sînyana guru Sîn du ann dîbidire 400 haki Menderînga-ã, ka Sîn ga wêtigea-ã, wečindú, čuo. Ôwonni, anna guda mundu

numi-ĩ du galigedi haki wečindú, čuo. Yahatia du ŋila murta guru du mundu du agasu Sîn gu-ã hurgusu ka numia-ã turondii yogusîči. Sîn du ka šîša mundu čûku, guru ni Sînja-ã ha yugurka,

guru ni ka kôñole guda. Anna buia-ã anna Sînyana-ã gunna ka Menderînga-ã (čer hunã wêtige-ã ha Bû tûŋ huwa) čindii, wečindîe togusiĩ, tusu kor du hanayindi.

Agasu Sôudiye-ã êski yoduru adiba-ã koloko karaha čustii yudadú, či.

■ Sôudiye - ùktubor 2013 LANA : Wuzara duu Sôudiye-ã tumo lamiš 24 ùktubor 2013 du, adiba-ã Sôudiye du karaha čusčindú, či. Yunu to lôko adiba guru adiba laũ hunã ha karahaa čusturu nani koloko karaha čustii adiba-ã ha ndeni barandaar činduã,

yiŋgal du yahad. Ko wuzaraa-ã ha wetidi-ĩ Kolonel Monsur Tûri yahadia du « Sôudiye du adiba-ã karaha čusčindii, mômnuu-ã yunu hanadudo. Aũ yunu to yogusoo, su kanûn-ã tobongiri, aũ yunu to hi gurnadii di čabtunã ha ni, su tobongiri » či.

Yerkida Rûsiyana yusu guru ni ŋuido, guru ni čado

■ Môsko - ùktubor 2013 LANA : Čôhuri fejtunu ni yerkida Rûsiyana yusu, guru ni ŋuido, guru ni čado. Wuzara ndulodii

Rûsiyaa-ã yahadia du : « Yerkide orkoo dišee ni čado, čû ni ŋuidundu ni, tîimmaa-ã čoopu tûruo » či.

Wuzara duu Tûnus gu-ã karaha mînedudo lardu Sîdi Buzeid ga haki

■ Tûnus - ùktubor 2013 LANA : Wuzara duu Tûnus gu-ã kraha mînedudo haŋgaar, či. Ôwonni, yahadia du : Asuba yê kumbulaa yê TNT yê kurwaa mîneduda yê mannu haŋgaar, či. Dgo 17 ùktubor kanjnã du anna-ã asubda Sîdi Ali Bin Aun čindiã guru pûlise čû čitudo, čuo.

Tûyuta karahaa dûbo kadura yîšii zabčiniyaa du čî

■ Yapan - BCC : Šêrike Tûyuta Yapan gu-ã karahaa yibeyiniĩ, karahaa dûbo kadura yîšii zabčiniyaa du čî, či. Mikeyif hunã iji hiyenii yiŋgal du. Ôwonni, yahadia : Ôdure šimasa suwada-ã mannu zunjindîe togusi. Zunjindoo, haki ôje-ã orrodunnó mannu togusi, či. Karahaa zunda ada yidadaã, yila

ada mura : Kemiri yê kemiri haibird yê, Afalûn yê afalûn haibird yê, finza yê sagahana 2012 yê 2013 yê du yibedudaã, či.



Arbah gôogol gu-ã orrogo a yidaduã du bui

■ BBC : Gôogol (Google) yahadia du : Ôwuri tûdusuu-ĩ yê kô di arbah dîbidire 2,97 haŋgaar, či. Arbah a arbah mbo haŋgiri činiĩ du kandudo. Šêrike gôogol kôwuro kanjnã du arbah haŋgiri

činiĩ, hakunno yugó.



Yeyize nûbel ga sagahanu 2013 a

■ Labbarda : Yeyize nûbel iktisad gu sagahanu 2013 anna Amirikena ôguzuu guru hako. Yûjin Fama yê Lars Biter Hansin yê Rûbert Šiler yê, hako.

Yeyize nûbel gu ŋgulahaa-ã ni, hoo asuba

kîmiyaa-ã nduwadii-ĩ hi čeo.

Yeize edebmmaa-ã ni, adibi Kenedian turo Alís Mûnru čindii, haki. Suraa-ã ni, Amirikana čû yê Almaniyan turo yê kô di čonjo.

Suru îdizuu wenegée êski yuũ ajîi-ĩ di čî

■ Wošintun - ùktubor 2013 LANA : Anna ilimnna Amirikana guru yuũ aji-ĩ di yunu turo suru Îdiza-ã (Sîdaa-ã) togusîe hakuo. Gîrki Dûyuk gu-ã du Amirikaa anna ilimnna guru kara turo yogusudu layinduã, yuũ ajîi-ĩ di yunu turo čî bêirus (vairus) îdiz anna-ã ha čeniĩ hi čîdi, čuduro. Bêirus to hi čîdiĩ yiŋgal du, čenu odi-ĩ hi kiši ajî hunaã du čîdi îdiz čonjû.

Môdi anna-ã gunnaa

Hoo Lîbiyaa Adaga Tudaa-ã anna arbidida-ã gunna yê karaduda-ã yê he môyinu ni yahadi : « Aũ arraki kakad labbaraa Sodur Zalaa-ã ha su arbiyinîe, arbiyi tiyuo » čini. Ndogudi Araŋgaa-ã hawo ni kal, Tudagaa-ã hawo ni kal. Lamara dînee, kakada-ã yuna Araŋga yê Tudaga yê du arbiduda-ã gunna ha čoobi. Taa, Tudaga yê Araŋga yê du . terjemnjini

Nura wuna na ?

Mahumaĩ Zai mi



Mêdi artĩkil a gu-ã, dĩne-ã gunna hanayindi ni, yayindu yidado. Gunna du anna Lĩbiyana-ã yayindu yidado. Dogusu fuburair gu šégide turo du Kolonel Geddehi korro duyunu ni, čulamnjinu ni, yunu to, numa yê anna Lĩbiyana suhur yeitaã ha yahad. Mêdi a hi aũ galigêdi su ŋĩsči layninoo, ndĩ kor kĩnnĩ nani maana bui yidado nani, lihi ndenno nani, kĩnni hi ndenno nani, owor zuna ha ndenno kor du hanayini. Mêdi a ŋgo ni tahati, nũ ni tahatĩči, šĩgeĩ ni tahati. Čĩidi, kôwuro tahatã yê zaga tahatã yê yĩŋgal du anna-ã budi duna čeo. Mêdi mêde čũ du borsu yibeduda. Čĩidi, Nũ lôko yunu togusĩ togusu ni, aũ mêdi a yahadã morčĩnã, numo ndurã dakurã (Lĩbiya) yunu togusĩčĩ tudusu landuri. Čer artĩkil a gu-ã yê numi-ĩ du yunu togusĩčĩ yê hoŋguru landiri.

Mêdi (nura wuna na ?) ha agasa nũu-ã galigêdi tobokuo, zaga ŋgo aũ yahadã tobokunã koi di. Čĩidi, yunu šĩša-ã Geddehi daha hunã borsu čĩdaa, agasa nũu-ã ni idilujia hundã ndĩ kor numi-ĩ yê anna-ã yê laũ zundoo, mannu čudaku. Yina yĩŋgal du suhur 17 fuburair gu-ã yerčĩnã, tũgi-ĩ hi čubapu ni, numi-ĩ kollo hũi hunã hanadunnó ni, du kiši hunã hanadunnó turo du duyuo. Mêdi galigêdi hos-kohodurĩe du kôigaa mêdi terikhua (nura wuna na ?) toboktia nendiri. Őŋgohi yê bini yê budi tũrtaa :

1- Lôko gursu-ã tuzu ni, Lĩbiya nũmooridunno

čundu tumo 23 ũkuubor 2011 môyinduã, suhura mundu gunna dôlua togusoo, anna Alla arahamnjinã, gunnóo. Yunu turo čĩndĩe koi, nura wuna na ? tunda numi-ĩ nũmoorinduroo, čĩndĩe koi. Suhur-ã ŋgallii yê ŋĩbiruu yê yĩŋgal du gunú, numii-ĩ yĩŋgal du kor du čihineto.

2- Yunu abagadi-ĩ, anna guru hurgusa annaa-ã ha zunda čĩndu deleyindi čĩidi, mura daha-ã hurgusa tada yogusudi. Numa guru guda-ã ha nura wuna na ? tunda suhur-ã gubudi kohoduroo, čĩndi. Kôwuro guru ni numo ndurã du suhur-ã yerči, numo ndurã wũni maliĩ suhura-ã, numo ndurã ndedi suhura-ã, čĩndi. Yunu čundunnã numo ndurã yida suhura-ã borsu. Numa-ã čubudu ni čubudú, čadu ni čadú. Toi yĩŋgal du, anna hunã guru kũnoluma ha gurnayindu ni, kũnoluma laũ tũrroo mannu, hũi hunã gunna numa Lĩbiyaa. Zaga nũ numa-ã guru ni, dolumma čedo guru ni, suhur-ã čedo čĩndu ni, čoorkiĩ, yibe numii-ĩ hi gurnayinú. Őwonni, numi-ĩ yibedu gubia tediĩ hi ni gurnayinú.

3- Nũ Lĩbiya du hidi turo anna-ã hiyĩndĩe turo čĩ, hidi to muro : Wuna aũ Lĩbiya hakumnjinĩčĩ ? labbara taŋa mĩndie taraã du hidi a hi hũrumuri. Tusb hidi-ĩ hi hidi gudi di hũrumuri. Lĩbiya du mugoi agasu čĩ ni ? Nũbugi šeešee Lĩbiya du Geddehi toburdo bu togusua, tonzima ŋgo tã gĩbi-ĩ četu turbapĩčũkuã ha haraga čenu ni diri-ĩ čoŋgo. Tonzima islemaa-ã ha gunna du

haraga čenu ni šellim dirii-ĩ hi su kôdčuo. Lĩbiyana-ã buga-ã gunna šeeše-ã hanayindunnó yĩŋgal du, êzimbi-ĩ du êyedi duyundu čeo. Anna-ã buga-ã gunna ha afkara yilia guru daha du čũuŋgu čeo. Hurgusu tonzima islemaa-ã Lĩbiya a numa guda du Suhur yerčĩnã yê kal. Mura gubudi gagaltundu ni, anna hundã ha kôe-ã gunna čooru če. A ni kôĩ a turčĩni, to ni kôĩ to turčĩni. Čĩidi, yunu abagadi tiyar a hizba guda-ã ha hanayinú, hanayinú borsu anna guru hu ni kefer yihidi, guru hu ni hayina, čĩni. Tada gunna du islem šeešee-ã Lĩbiya du mêdi "nura wuna na ?" ha toboki. Laũ hunu yerkidaa-ã yida anna-ã ha hurčĩni, lôore čobu numi-ĩ gunnaa-ã ha mannu, dele du su kanũno čũdudi. Gunna kanũn ŋginnehi šeešee-ã zaga mura čudakuã koi di yibedudiĩ.

Odu, yunu Umor Khatab mi yahadã, yano hoduri : "Numa anna-ã ha agura kohodumo, ajê hundã nũmoorida du yobusudoo ?". Uwuũ, nũmoori barago gunna du gubuddo Suhuru-ã, taa nura wuna na tuo. Suhur-ã kannahartu taa, ôwonni zabtu mêdi-ĩ tahad, kôwuro yê anna-ã yê šĩša čĩidi. Hidi a hi hũruũ šiyiniĩ, tunda anna ni Alla tĩrize di ôllugtiyuo, tunda ni kalaka tadar, to ndurã ha ni wôyibo čũku, ireda Alla ôllugtiyindã gunnóo, yunu gudi hi su lukurú.



Dũloori numoi
ôronno walawalaa-ã

Tũgii-ĩ
yĩŋgal du
walawala
yogus

2013

Dũloori numoi ôronno walawalaa-ã
Walawala hoo hũi ndunaii tũgi tũmuduu-ã yibedii-ĩ

Walawala hoo hũi ndunaii tũgi tũmuduu-ã yibedii-ĩ nerkaayinã yĩŋgal du, ôwinne Tudaa-ã walawala a du galigêdi ndootĩe barandiri. Őwonni, aũ walawala-ã du kannahartunu ni lějne murta dĩšeee-ã du zoduã, yuso kalaka ndurã ha su čakunú. Anna walawala du gudida boda-ã ni, yuso aũ arraktudo ni, kalaka ndurã haki yigiidĩe koi-ĩ hi borsu, sodur nduma yendu.

Mêde Tudagaa-ã

Hôrsondi
Kubo turti
Alla ñidanji
Yahû
Yahû nuu orronji
ma
Ma nduru

Kalia duro horti

Dagi a gañau hu su čubapi. Kîyi hunã yahatia du : Lôko turo aũ turo čer hunã kalia čindi, duro hunu yida sugoo, šêgi-ĩ nduruki -ĩ hi kôwuro turo bîbi-ĩ wûnikunu ni zabči šêgi duyuniĩ togusuã, hanayinú šêgi-ĩ čuruudo čini duro hunã čeb. Taa, dugusa yîšã, šêgi-ĩ zabtu li sugoo, tigiri duro hunã horči. Taa, yunu to dagi di ted. Aũ yunu guru gañanji yogusu šigeĩ čakinoo ni, Kalia duro horti, čindi ; Kôwuro to hi ni, Kalia duro horti, čindi.

Daga ndurã

Kanadama kadara yugó

Kîdi-ĩ surči čuboo, kulo hunã tusu

Kihanu čunobu čubonú

Kinedu yê kûridi yê kôĩ di kahaga

Kînji dînee-ã turkonu dahu hu wûni naamo koi

Kiši čuba hanayinú

Kobu toogo du ôro zundu

Kubo taidĩ daha ndogurkú

Kuboru-ã zunduã noo, kandama-ã zundu gunú

Kîdi genjnoo, zui numa čonji

Kûdi ôhunjinã, dûlunu čuwadú

Kudur kudurčinoo, šidenu tôlti yoguri

Ko tuyunã, kubo yihirú

Ko di tama yê kubaa tama yê kôĩ di, ko di tama nuũ

Kuuruu mi kôso yugó

Mêde Tudagaa durusa

Dûloori numoi ôronno walawalaa-ã
Walawala hoo hûi ndunaii tûgi tômuduu-ã
yibedii-ĩ
Čabu numoi gunnaa-ã
Mosko numoi kôwurodi-ĩ
Hoo Lîbiyaa Adaga Tudaa-ã
Kaguradi mbikidaa Lagurkînnimmii-ĩ
Mosko numi-ĩ duu Ôrkudun gu-ã
Mosko kedii Lagurkînnimmi-ĩ
Mosko lôoree-ã
Čôhuri mosko Tarabulus gu dîne-ã gunnaa-ã
Gîrki Šebehee-ã

Mêde-ã yê hûruũ hundã
yê

Hodu nje = yigideku

Yina dînee-ã = hag maa nduruu

Čûsu du = yigideku

Hôrsondi = hôrsondi

Wosu ni ? = wosu

Kûlugo = kûlugo ner

Čêd = čêzi njub

Dîse guru kanûn orokom 18 sagahanu 2013 ha su

Hasan Bêdei mi

Čabu numoi gunnaa-ã kanûn čer hunã kanûn orokom 18 sagahanu 2013 gu kalaka kôñole ka yê adaga yê guda yidadaã čindîe yodur. Kanûn to hi su yuna ada čûku :

Medde (1)

Ka Amazigaa-ã yê Yuburdaa-ã yê Tudaa-ã yê, ka yê adaga yê kubaga Lîbiyaa-ã guru.

Medde (2)

Kôñole ka yê adaga yê guda yidadaã, koloko ka hundã kara ikhtiyarîe (čidakuwo karayindîe) koi di karadii yidado, zaga kanûne yê karara yê numi-ĩ du tûrričûkuã ha čîĩ koi di. To, kagurada numa hundã du čîkuã du.

Medde (3)

Wuzara ndidersi-ĩ yê kaguradi-ĩ yêe-ã kitaba ada-ã karayindiã yê anna ada-ã kara yogusudiã yê, yuna guda kanûn a nefedti-ĩ barayiniã gunna yigiidi.

Medde (4)

Wuzara adaga yê kubaga mêdenii-ĩ yêe-ã, moskaa numi-ĩ duu-ã četu aba sagahanua, too ni kôwuraa huski kôñole mbo medde gubuddi-ĩ hi lûdudaa-ã hos-ndoduria yibeyini.

Medde (5)

Wuzara kara ôronni-ĩ yê barada ilmaa-ã yêe-ã kôe, too ni moskaa baradia yê terikhaa yê huski adagaa yê ka Amazigaa-ã yê Yuburdaa-ã yê Tudaa-ã yê he yuhukia yê gubia keyindia yê yibeyini. Ôwonni, kôe ada yê moskaa ada yê huski adagaa yê ka yê kôñole adaa-ã yuhuku ni, gubia keyindu ni, nešerčindi.

Kanûn a hi galigêdi karanduru landuru ni, yunu yingal du čuruã landuroo, Tuda-ã laũ gali yee gali gunnú, hanadiri. Gubudi ñise ada kanûn a hi su tar.

Dîsu gubuddi-ĩ : Kanûn-ã zaga medde gubuddi-ĩ ka kôñolea-ã lûyinã du kûnno nuzundu čî. Anna kanûn-ã arbiyinduã Amaziga

Yogodo čurukaã guru arbiyindudo. Amaziga-ã mura gûi di Tuda-ã ha mannu Amaziga čindi, haki su tuyahatunnã noo. Toi di, medde gubuddi-ĩ hi su Tudaga-ã yê Amazigña-ã yê Yuburdaga-ã yê gunna ka turo koi di arbiyi. Zoo mbo medda guda-ã tunda šîša kor du hos-yodurkunnóo, aũ hanayinóo kôñoli turo, čini.

Ôwonni, tada gunna du kanûn a Tuda-ã muzahara čuruku ni, tûgi-ĩ sôori di yibedunu ni, su Tudaga-ã ka wêtigea koi di bosîe brayinduã yingal du čuruk, mura ha čaayindu ni dik-yodurkîe. Ôwonni, tûgi kôwurodo mosko numoi kôwurodi-ĩ yodurã ha su tûgi tômuduu-ã yibedi-ĩ kôñole Lîbiyaa-ã gunna yugondunnóo, tûgi to tedú, čî. Toi di, Tuda-ã kalaka ndurã gubudi tendumóo, tûgi-ĩ yibedi-ĩ du tudootú, činduã Yogoda-ã yerčindu ni kanûn a yibeyuo. Du zotunnóo, tûgi-ĩ bibidini čundu ni !.

Dîsu nûnju-ĩ : yunu Tuda-ã barayindiĩ kôe baradia yê aba

ndûdudi yê gunú, Tuda-ã yunu barayindiĩ ekeđimîe (hanago) ka Tudaa-ã yibeyindîe barayindi, zaga ekeđimîe arangaa čîĩ muro koi di. Ekeđimîe-ã yê kôĩ baradii-ĩ yê budi šîša.

Dîsu nóguzuu-ĩ : Kanûn a Tudaga-ã ka ikhtiyarîe (aũ čuduã karayinîe) yogus. Tuda-ã laũ mannu ka ikhtiyariyaa yogus. Yunu Tuda-ã barayindiĩ, Tudaga-ã ka wêtigea Lîbiyana-ã gunna laũu barayindi. Tada gunna du karar 131sagahanu 2000 du čuruã ha su kalaka čûkaã, a du munda, karar to hi su Tudaga-ã Lîbiyana-ã gunna karayindîe koi di čî.

Kanû a du amba čîwo, medde nóguzuu-ĩ kitaba yê anna Tudaga-ã kara yogusudia yê ngiidia-ĩ. Yunu gudi su tunda laũ ambado čîdo yugó. Toi di, tunda kanûn a hi didi dakurú ni, ka ndurã ka wêtigea koi di tûgi Lîbiyaa-ã ha su bosu ni, Lîbiyana-ã gunna zaga tunda Arangã-ã karandiriĩ, muro koi di karayindîe barandiri.

Tudaga-ã tûgi-ĩ hi ndunai-ĩ duna ndeni nduronnu numii-ĩ

Tudaga-ã tûgi-ĩ hi ndunai-ĩ haturĩ gubudi, Tudaga-ã mura ndê haturi. Tudaga-ã čindoo, ka kôñoli Tudaa-ã ha yahati. Tudaga-ã Lîbiya du numa mundu du wetindi, numa tada : Ôrkudun, Êrbeši, Tôzuro, Murzug, Ubari, Šebehe, Mararam, Zûwile, Tezer, Muzui, Môdursa, Lagurkîn-nimmi yê. Ôwonni, numa guda buia mundu du wetindi. Baŋgazi na, Tarabulus na, Yîdebi na du wetindi.

Tudaga-ã ka giba-ã turo, ñila hunã dûbo murdom du mundu mannu togusi. Yunu gunna du gibi su Tuda-ã yê Tudaga-ã yê lûdunda, kitab Hîrudot sagahanu 400 ndobusii-ĩ du gubudi nosã gu-ã. To koo, yunu gunna du gubudi su Tudaga-ã lûdunda, ñila dûbo čû yê kadura hoo yê yida.

Nuzom kanjinã kandamaa Tudaga-ã ha ŋgidesia yogusaã, gunna togusududo yugó. Ôwonni, Tudaga-ã ka nûre ni, Tuda Lîbiyaa-ã gunna wedčindi, anna guda Yogoda dûbo murta guru ni, numa Šebehe na Ôrkudun na Tezer na du wedčindi.

Nû ka Tudagaa-ã

Tã kanjinã du Tudaga-ã gosti yê nduwadi yê bui čudur. Čendu karadunu ni karadunú, čendu anna wetida-ã ha wečindu ni wečindú. Ada Tudaa-ã ha kôe kaguradaa-ã du čendu Tudaga du wečindú. Toi yĩŋgal du, ka Lîbiyaa guda-ã koi di galigêdi gubia teddo yugó. Lôko suhur 17 fubrair gu-ã yerčînã, Tuda-ã budi kandama tûuso. Hurgusu dunodo ka Tudaga-ã gubia kedii yê Tuda-ã ha kara ndogusii yê Lîbiyana guda-ã gunna ha kara ndogusii yê ko čunako. Toi yĩŋgal du, hoa Tudaga-ã ha duna čendia yibeyuo. Hoa tada kakada labaraa ni yihituo, meyellea ni yihituo, kitaba ni yihito.

Ka Tudaga-ã kanûn-ã laũ

Kôwuro kanjinã du sodur Tudaa Tudaga-ã tûgi hi ndunai baradi-ĩ, budi buiyi. A koloko ŋgurtai yidannó. Tunda ŋgo eneũ du Tudaga-ã tûgi hi ndunai barandirĩtîyiku, Lîbiya nûmooridiniĩ gubudi yê nûmooridinno têdi yê gunna. nûmooridiniĩ gubudi ni, êrbidiga numii-ĩ čindiĩ, nuzom kanjinã tûgi Lîbiyaa yogusie du yibeyinã ha wandar. Muro čaadi-ĩ yĩŋgal du borsu gunú, ka Tudaga-ã su yugondunnã yĩŋgal du. Nûmooridunnó têdi ni čabu Suhur 17 fuburair gu Ôrkudun gu-ã du Tudaga-ã tûgi-ĩ hi ndunai di tudugando. Toi yĩŋgal du, siminara ni yibendar, mêde ni anna-ã hatar, čaba yibenduru ni Tudaga-ã tûgi-ĩ hi ndunai ni barandaar.

Hurgusu a gunna togus čîidi, Tudaga-ã kanûn-ã laũ yunu hurostunno yugó, nuzomma geyertu čîidi. Môdi tûgii kôwuroo mosko numoi kôwurodi-ĩ môyinã ha su Tudaga-ã ka wêtegea koi di lûdundudo yugó, kalaka anna dûbo kadura guru Tuda yê Tudagada - aya tuduzu yêkinuru ni

Tudagada yê niri, Tudaga-ã Tudaa borsu gunú, anna wečindiã gunnaa - yêa yigides. Môdi-ĩ hi su ka kôñole Lîbiyaa-ã gunna ka numoa borsu čîi. A tunda su ndugazi koi di durtiri. Ka anna numoia bu, zoo mannu ka numoa, tûgi-ĩ hi su arbiyindunnóo mannu. Toi di, medde a tunda laũ suru ndii mannu yidanú. Tudaga-ã ka numoa tûgi-ĩ hi su arbiyindu numoa čindunnóo mannu. Muro ka numoa Lîbiya a gunna du gibi-ĩ, yĩŋgal du.

Yunu barandiriĩ, kanûn-ã ka ndurã yuhuie barandiri. Lîbiya du ka wêtegea koi di tûgi-ĩ hi su tunasie barandiri. A muro koi di : Tudaga-ã yê Araŋga-ã yê Amazigña-ã yê Lîbiya du ka wêtegea.

Tudaga-ã tûgi-ĩ hi ka wêtegea koi di ndunasi-ĩ yunu êski gunú. Tudaga-ã eneũ du tûge he bozudo, ñila murta yîšiia-ã du. Medde nóguzuui tûgi Niyer gu-ã ha su Tudaga-ã ka numoa koi di čîi. Numo to du Tudaga-ã tûgi-ĩ du tuhusudo, kaguradi-ĩ du ni, karadini tîlibizine yê êrediyee yê numia-ã du ni, wetundi. Medde a Tudaga-ã anna wečindiã 2% yê Ohunoga-ã 54% yê he tîrize yogus, tîrizi du yida .

Ôwonni, ka numundu numo turo-ã duu-ã yunu dîne-ã gunna ha hanadudo. Numa mundu gunna ka mundu četu ka wêtegea koi di yidadu ni, četu duna čendi ni, gubua keyindi. Aya numa guru misal du nahaturi. Sûwisra ka tuzoo gunna ka wêtegea koi di yida, ka tada : Tiliyaŋga-ã yê, Naharka-ã yê, Almaŋga-ã yê, Rûmanšŋga-ã yê. Hînd ga ka wêtegea murdom sã čû čûku, ka tada : Dgîliska-ã yê Asamîzga-ã yê Bĩŋgaliga-ã yê Naharka-ã yê Gûjaratĩŋa-ã yê Hîndiŋa-ã yê Maratĩŋa-ã yê Ūrdiŋa-ã yê Binjabiŋa-ã yê Tamîlŋa-ã yê Tiligiŋa-ã yê Ūrwiŋa-ã yê. Numa gunna du sogodda ka hundã gunna ka wêtegea koi di hanayindaã, Irak nûmooridunno bu. Medde nduzooi tûgi Irak gu-ã ha su yunu turo čîi : Irak ka wêtegea čû yida, mura : Kûrdiŋa-ã yê Araŋga-ã yê. Ôwonni, medde to fakra nduzoo-ĩ hi su yunu turo čîi : Ka Tûrkumaŋga-ã yê Siriyaŋga-ã yê ka wêtegea kôe mura mundu čîikuã a. Ôwonni, medde nuhoo-ĩ hi su yunu turo čîi : Lardu nani, too ni muhafaza nani, ka numi-ĩ dua čidaaã ha ka wêtegea yogusi, anna-ã buga-ã gunna istiftee du yogusudoo.

Yuna mbo huraã gunna ha landuroo, ka numoia Tudaga-ã ka wêtegea koi di tûgi Lîbiyaa êski-ĩ hi su bosii, yunu čuwudurru. Muro ka anna Lîbiyanaa yĩŋgal du, ka guda-ã yê tîrize ŋgosi-ĩ kôñole Lîbiyaa-ã ha kalaka du tîrize ndogusi, ka Tudaa-ã ha gosti-ĩ Tuda-ã ha gosti.

Hasan Bêdei mi

Mêde maana munduda Tudagaa-ã

Ka Tudaga-ã du mêde mundu maana mundu yidada čûku. Mura arbidi hundã ni turo, karadi hundã ni turo, čîidi maana hundã šiša. Mêde tada guru ada mura, maana hundã tudaga du arbiduda :

Tokti

(1) êbi too ni boro ndumahi, (oskobu) *adibi êbi toki yidiĩ ajĩ tanã*.

(2) wudugo di yerti, (oskobu) *kalli woši, toktu yerči môšidi-ĩ tedi*.

(3) ši ndoŋi, (oskobu) *Tîbi-ĩ gîreni tokini*.

Tôlti

(1) bile bui, (dagi) *kudur kudurčinoos, šidenu-ã tôlti yoguri*."

(2) osor aii-ĩ.

Tûgi

(1) dûstur, (oskobu) *tûgi Tudaa-ã ha su adaga Tudaa-ã gunna čûku*.

(2) kôî anna numia-ã čera hunã čûkuã, (oskobu) *Kalli Lîbiyan, tûgi Ôrkudun gu-ã ha su čîi*.

Tuguũ

(1) kumo durusu (oskobu) *Kalli Môli hi tuguũ du ba hunu*.

(2) yunu adiba-ã na ôreze-ã na ada hundã ha du yuũ čendiĩ, (oskobu) *adimmi odo hunã ha tuguũ čeničîi*.

Tûrko

(1) ndûusko.

(2) dahu ko tuzuã, (oskobu) *amma êmmi daha hunu tûrki-ĩ hi čîi*.

Čer kômmaa-ã

Ka nani di čer kômmaa-ã zaga haktii hunu yida. Tudaga-ã mannu ka guda-ã muro koi, zaga haktii hunu yida. Zaga to a muro :

Čer kômmaa-ã Tudaga-ã du zaga čû du haŋi, turo-ã (ko) kîyi mêdee-ã ha zînnuwo haŋi. Gudi-ĩ ni, (go) zînnuwo haŋi. Ko ni, mêde arba yîka du tusaã ha su zînni ; Go ni, mêde arba sodurua du tusaã ha su zînni. Zaga misala lîdičîikuã ha čîi, muro koi :

Kîyi-ĩ	Čer kômmaa-ã
Kara	Karago
Kitaba	Kitabago
Buda	Budago
Čabti	Čabko
Turti	Turko
Tudi	Tudko
Ndusi	Ndusko

Čer yuna hurgusa ndogusia-ã

Yuna hurgusa ndogusia-ã mura : Bôno-ã na, tomora-ã na, kayia-ã na. Araŋga du eele čîidi. Yuna Ada guru ni, čera hunda yidado, ŋgo Tuda-ã čenduda, guru ni, čera yidadú. Čîidi, ka nani di zaga čer ndenii hunu yida. Tudaga-ã mannu ka guda-ã muro koi, zaga čer ndendii hunu yida. Zaga to a muro :

Kîyi-ĩ	Čer yunu hurgusu ndogusii-ĩ
Sarti	Sartia
Arbidi	Arbidia
Čilti	Čiltia
Ndoguri	Ndoguria
Heridi	Heridia
Ndubabi	Ndubabia
Ndusui	Ndusua

Muzui.. Hur ôwi-ĩ.. Gosti ñilaa

Rîport-ã
Hîsen Kûri

Turonnu hunu wonno ko illa yugondunnó ême bûre wuda guru kulaa Muzui çuruu çî. Aya numoi turo numa numa-ã gunna du burwa-ã turo du çî. Çîidi, Muzui du kûrunuwo, yunu numo bûturoluu du ñîdee oskobu yugó, numoi Sûmal gu guru du tîyi ni. Numoia Sûmal ga-ã mannu Muzui di gala. Muzuia tîibe ni, yugondú ; kagurada kôikoida ni, yugondú. A Hatîmi, sagahanu gunna du sogoddo kaguradi mbikidaa-ã du karayini, muro mişenu hunã zogo logotori togusîe barayini. Çîidi, Hatîmi wêtige mbikidaa-ã çonjoo, kara-ã yusobi abusçini. Anna hunã çendu dogu tedu karayinú. Muzui a ni kagurada kôikoida yugondú. Aũ kaguradi hunã tomuyiniĩ barayinno koo, numi-ĩ du yuga tedu karayini. Kôĩ gunna du nerki-ĩ Tezer kîle koduro yê murta hoo yê a çîĩ. Tezer du gursu borsu, kôwuro bosuã, gunna goki. Toi di, mişenu Hatîmii-ĩ yire togusiĩ, tusu. Mişenu hunã mişenu mişenu du çîde togus.

Ada kadura guru hal hundã hal Hatîmii-ĩ yê kal. Çîidi, kandama yido, ada lidiã mura du hal hundã gali togusîe barayindi.

Jîl kadihi gunna karaduda gunnã toguso, anna kubo hi kodia kora gunnóo. A muro koi abba-ã ada hundã ha zundu yoguso, kala-ka hundã barayindú dikundu bosuã yingal du.

Muzui du kaguradi-ĩ yê tîimma yê borsu môgoda gunú. Lôko Muzui nduroo, aya kûnolumma yê



Muzui

gosti-ĩ yê tertu ndudai-ĩ yê durturi. Aya yagaba karn dîyidom soũ turoi-ĩ yê torowo yidadunnã duri, kunu gunnóo. Muzui Lîbiya du kôĩ turonnu du tólhun kidektiniĩ yugonnãã,

Meder ni yugó ; Lîbiyana ni yugó. Tólhun írifi borsu çî.

Muzui hur ôwi-ĩ bodu anna êrde-ã ha çeni ni ; ada hunã ha çuwadi. Muzui du asuba ni, çûku ñji ni, budi çî numa mada-ã yê Tarabulus yê he keyi çeni. Muşruu geddehii turo hôdi anna yibeyindudo bui-ĩ çiniĩ du tedi, anna Muzuia-ã ni, ñji wudu çadi. Toi di, kizena yê ñihe yê anna hunã kôĩ di yerçindi.

Muzui hi tã Geddehii-ĩ yê to di gubudi yê gunna aũ hiyi çenno yugó. Numa mada-ã yê dîde-ã yê gunna du yagaba yudombu ni anna-ã ha çoorku çendi basi çîidi, numo hundã du yugó. Wada borsu, laũ

tûrruã gunna wada borsu. Aũ gunna a kohori, to kohori, çini. Çîidi, anna Muzuia-ã « gûgur basi ; dîĩ çudurtú ».

Muzui hi aũ bui turo mannu harîta Lîbiyaa-ã ha su çudurdo yugó. Aya kizena-ã yê bizi-ĩ yê kandama ndori-ĩ yê hokto. Hodu suhur 17 f gu-ã togusã anna Muzuia-ã galigedi du zoto, yerkida nogommaa-ã gurnayindudó yugonnódi gursa buia zogo su mia hundã yê duga hundã yê su çugurtakîe koa yoguso. Şebehe yê Tezer yê Yolo yê bûne bûturolaa-ã yê gunna suhura

guda-ã çetu nûmooriyo. Ôwonni, bûne bûturolaa-ã yê kêleŋgi Lîbiyaa-ã yê yuzo-ĩ yê şegi-ĩ borsu çîidi, çulotîçûku.

Lôko suhur 17 f gu-ã yerçinã, anna Muzuia-ã budi konnoyo, aũ gunna nuzomma toburroo, şimasu hundã tuzi, çini. Hanayindú, nuzoma borsu kumurbo-ĩ yê kûnjusu-ã yê kôĩ di çî çindi.

Kandamaa guru tobusoo, çîidi, kôma su gursu nûmooridi-ĩ tuzuã, tîrizi di çado. Aya bûri agasuu-ã hurostu, hûni lôko ômure ôguza Muzuia-ã koa barayiniĩ duyina, çuruk.

Muzui suhur-ã du tedi, ñgo du şigeĩ ted. Bini muro turonnu hunu sahura-ã du çî. Tólhun írifi turonnu çîĩ mannu tugop. Aũ hiyi çenîe yugó. Mosko hunu numi-ĩ duu-ã ni tus-todurk. Agasu dôluũ turo samalu kabile anna Muzuia-ã Tuda-ã yingal çidaannó çatîe barayiniẽ turoo, du tus-todurk.

Sôboũ mosko numi-ĩ duu Muzui-ĩ tus-yogusua anna-ã hunã mînde-ã yingal du, çî, Agasu-ã. Çîidi, Muzuia dogu gunnódi numo gudi turo çer hunã Ijkhurra çinîe çîĩ, anna hunã anna Muzuia-ã du mîndie çîidi, mosko hunu yida. Yunu yingal du agasu-ã mosko numi-ĩ duu Muzui-ĩ tus-yogusua, daha mêde nduwudi barayinú, ada kînnia-ã mannu hûruũ hunã njendi. A Galamaĩ, ñila hunã yusu, mişkile Muzui-ĩ yibe hunã yahadi « Anna Lîbiyana çua kiituroo, yibedini. Agasu Lîbiyaa-ã agasu şûfini ni, anna-ã çua-ã borsu hu duna çeni » çî. A muro tahlîl Galmaii-ĩ, tahlîl anna-ã yire çindîe.



Matura wûnia giba



Anna Muzuia-ã môşidi-ĩ ko-ĩ hi bosu çûku

Mosko hanadii Bordoo-ã

Ôwuri tûdusui sagahanu 2012 du, Bordo gôni Tûu-ã a anna ka Tuda-ã gubia keyindia guru kôï hanadii çer hunã Mosko hanadii-ĩ čindie heriyuo. Mosko a heriyinduã mosko gunna du gubuddo ka Tudaga-ã gubia kedii Tû du heridini. Anna Mosko-ã heriyinduã ngo eneũ du hurgusu Tudaga-ã gubia kedii yogusudičûku. To di gubudi lêjne Tudaga-ã gubia kedii yibeyindu ni kitaba Tudagaa mundu ni yihito.

Mosko a herindunoo, eneũ gunú čîidi, arraki yuna mundu yogus. Dgiša hunã budi mundu. Kitabago ni heriyi, kitabago a zaga tunda hanadiiĩ koi di, kitabago gunna du gubuddo Tû du heridiniĩ. Kitabago a du kitaba Tudagaa yê Dazagaa yê Araŋgaa yê Naharkaa yê Dgîliskaa yê gunna čûku. Kitabago-ã du kitaba kasugaa mannu čûku.

Ôwonni, yuna guda Mosko-ã yogusaã turo : Ada-ã ha ka šiša kara yogusičî, Tudaga-ã yê Dgîliska yê gunna. Anna Tudaga-ã ada-ã ha karayogusudiã Ôyi Mahumud yê adibi yê ômuri yê sũwis ga guru. Mura kãgu turo-ã ha doorka čû ada-ã ha karayogusudi. Ôwonni, adibi sũwis turo ada-ã ha Dgîliska ni karayogus.

Yunu gudi Mosko-ã yogusaã turo ada-ã ha kûmbuyutor hig-yogusičî.

Mosko-ã hurgusu hunã budi kannahartu. Kôï to nerke he hurgusu dunodo yogus. Ada-ã ha Tudaga-ã arbidi yê karadi yê hig-yogus. Ada-ã zûliya Tudaga-ã arbidi yê karadii yê yogusuduã lanuwo mosko-ã hurgusu bui yogusudo kor du hanani.

Ôwonni, ôwuri nûnjui kanjinã du mosko-ã zûliya arba Tudaga-ã ha su yibeyi. Zûliya-ã du ada dîyidom šerekua. Odo nani dagai daha hunu



Ada kûmbuyutor karayindîčuka

du arbiyinu ni odo gunna du muguniĩ layuo.



Yafta Moskoo-ã

Taa, Abakar Allafii gunna du gubudi čon, su Bîrehi Barka Hasanĩ mi čon. Nû tunda ndogudi kakad labbaraa a du daga ada ôguzuu gubuddaa-ã tuhakiri, ada gudaa-ã ni ndoguda lidičûkaã ha su tuhakuri.

Abakar Allafii (kôï gubuddi-ĩ)

Adiba čû kôï turo a hayundu čûo. Čera hun- da : Haduã yê Ôido yê. Ada čû yîdao. Čera hundã Čeke yê Gede yê.

Taa, ada-ã mura gowo. Taa, Haduã tigiri, Nugôi odo nura babii ? čî. Taa, Haduã Čeke he yihek.

Taa, Ôido tigiri Haduã, Nugôi Čeke he heema ? čî.

Čeke odo nurã ha yihek, čî. Taa, Haduã yê Ôido yê gowo. Taa, anna-ã tigrindu kubaa čoo- bo. Kubaa čoopã, Nugôi, čuo ?

Ôido, Haduã Čeke he yihek, čî. Taa, Nugôi Haduã Čeke he heema ? čuo.

Čeke odo nurã ha yihek, čî. Odu anna-ã Ha- duã ha, Nuro suude, čuo.

Taa, Durri gûrus dûbu yeĩ, čuo.

Taa, durri če. Taa, Haduã Ôido ho samahayi.

Brahim Barka Hassanimi (kôï nûnju-ĩ)

Aũ hayina-ã yê aũ dûli-ĩ yê

Yûsmai yê Dakiĩ Yosko yê Čagam yê Ngo lôko turo tani yê Yûsmai yê di Hošia. Totuna mûkaar. Taa tîyikiidi totuna-ã yugurkunó di, tani yôllubaa tided. Taa tirĩ totuna-ã yugurkuda.

Taa Yûsmai totuna-ã ha su zod. Ada tani turonnu-ã čî. Četu mûkurã čado, čî.

Taa, tani hadar : Ada četu mûkurã mura, nar.

Yûsmai yuha : Ada tani turonnu mûar, čî.

Taa bûgudii-ĩ lukar. Yosko ho šeda ndur bûgidii -ĩ tigirtã bûgudiĩ Yosko ho yuha :

Unda šeda ni, čî ?

Yosko yuha : Uũ, tani lôko durri četu čuũngo, čî.

Taa bûgidi-ĩ Yûsmai hi čulob. Taa bûgidi-ĩ tîinne-ã kôindu, čî. Taa togo tohã Yûsmai yê adi- bi hunã Dakiĩ yê tûrru tîinne-ã ha yugobo.

Taa sũgoi bûgidi-ĩ lukar. Bûgudiĩ yuha : Tani mēdi nduma arraŋurú kondoa-ã yûsurru, čî.

Taa kondoa-ã lukar. Ôwonni Yûsmai hi kon- do-ã čulob. Taa Yûsmai yagabi hunã tedu lôĩ čonju odo taŋu garsu-ã ha li čîd. Taa, tōmudu goni hunã ha sũ koči ted.

Taa, durdi-ĩ, tîinne-ã koktuda, čî. Nû anna guda čubudĩ čûo. Taa tani nû tîinne nura guda burĩ tîyi.

« Asunu, ka čû yidanú. Ômuri, mēde čû yida- nú. » Tusu.

Falmata Barka Hassanmidoma (kôï nóguzuu -ĩ)

Zaga weke-ã yibeyindu čûsu yohidiĩ

Yina guru du mûie čûsu kohiĩ. Gubudi yunu kohĩ go nunã bôli kokuũ wûni hi naĩ. Mbi du toĩ, basal du duniĩ. Yĩ wûnigi toĩ. Taa tumatuma duniĩ. Basala-ã korčo dunuũ, yidiĩ. Du tûm duniĩ. Taa, yîni duniĩ. Du batata mûi. Taa yĩ wûnigi bui toĩ. Taa lôko bahoo, du mōdenus duniĩ.

Čôto harara mûĩ. Halas, tus.



Ndĩ yunu togusã

Hĩsen Kũri

Allahĩ ċeni numo turo Ôrkudun ċindiĩ, Lĩbi-ya dĩ hũĩ hunã a ċĩĩ. Numo hunã ngo yerkida Geddehia-ã kũriyindu yidado. Numo hundã du ĩji-ĩ yê wũni-ĩ yê he su ngurtaĩ, yunu gibi ngoo turo ho su gurtaĩnjĩdo koi. ĩji-ĩ yê wũni-ĩ yê ôwure du yugopa. Anna-ã daha nduronnu hundã hisar-ã ċihined yogus. Dogusu nani Allahĩ sardua hunã yê môše hunã yê êredie kĩnnĩ turo ho kũriyindu ċongu labbara Tudagaa gĩni suhur Lĩbiyaa-ã Baŋgazi di yahatiã, ha šĩĩ ċunaki. Aũ gunna budi konnodo du labbara-ã Tudaga du šĩĩ ċunai. Hanayindũ tã kũñole mĩndie-ã ha gosti-ĩ yê terti-ĩ yê šĩgeĩ lennĩ koi di morĩnno ċindi ni, Lĩbiya êski adaga yê ka yê mundudi-ĩ tobusudo, ċindi.

Ċene-ã gunna zo yugondũ, gursu-ã yê numa guda nerkaa ċĩkuã nũmooridi-ĩ yê numo hundã nũmooridi-ĩ yê du hurgusda. Dũmure hunda Lĩbiyana numa gudaa-ã gunna yê tumo gĩni-ĩ Tarabulus nũmooridi-ĩ hoktindĩe, barayindi.

Tumo turo suhura numia-ã gunna ċabtundu ni suhur-ã tũmuyundu ni numa numo hundã nerkaa ċĩkuã gunna kubo Geddehii-ĩ du yihĩtĩe barayuo, Murzug dahada. Mura gunna yibedundu ni Murzug daha ċeo. Allahĩ ni yerkida-ã du gunna du gubudi ċĩ, kĩle mitra murta guru tũrrudo bu suhura-ã Murzug ndũuski-ĩ gũbũuo, kũle-ã gunna du zotuo, gursu dunodo goku ni suhura mundu ċatu ni guru nũdũndudo bu arakundu numi-ĩ nũmooriyindu ni gunna ċongu. Anna guru du nũdũndaã du Mĩliya Allahĩ dũmuri hunã du ċĩ, anna nũida-ã gunna ha ċoopu Baŋgazi tũruo, êriski durusu sahara-ã ha su Murzug ga yala dũi-ĩ a ċoŋu ni Tezer yala madii-ĩ ngĩrĩš-ĩ, tira kakar-ã ha tũrriã gunna

yerkida êrdia-ã yidaduã yĩngal du.

Mĩliya ha Suhura nũida guda-ã ċetu ċongu ni Baŋgazi tũruo. Allahĩ Suhura guda-ã ċetu Murzug ga yunu ko ċunakuã tũmuyundĩe bos. Taa, numa guda nerka-ã turo turo du nũmooriyindĩe du ċuruko. Taa, Mararam daha ċendu tũruo, šĩgeĩ Zũwile yê Tĩmise yê Bĩder yê he tugurku tũruo. Taa, šĩgeĩ Guduwa yê Mĩjduľ yê Zêituna yê tũruo, Hũngul yê Haj hĩjel yê Bint bẽye yê he ni ċihinetudo yugĩ, Taragan su tũmuyundu ni Šebehe ndũuski-ĩ hi tigirdu tusuo. Haraga gunna du nerki-ĩ hakundoo, gĩni Zalaa-ã ha nũmooriyindĩe.

Lũko Suhura-ã ċetu Zala muskura huna ċũ-ã nũmooriyindã, Allahĩ laũ huna guru ċetu dũmuri hunã yê anna guda nũida-ã yê he layinĩe ted. Tiri saharaa anna nũida-ã su tũrruã gunnĩo, tiri gudi hakundudo yugĩ. Taa, Mrzug ga yerĩindu ni Mararam karahaa sahara-ã ha tũrria yidadu tũruo, laũ hundu barayindiĩ Tezer daha ċeo, Mararam su tugurku ni, taa numoi turo Tĩmise ċindiĩ gũbũuo, dakanĩ kĩnnĩ turo a anja yê ašĩ hundu tirii-ĩ yê ċoopĩe tuso, dakan-ã zotu ni yunu hundu ċongĩĩ ċongu ni amma ha yuna ċoopaa taman hundã ndĩ kor ċĩndũã, taman-ã maarũ ċĩnu ni ċed. Yahadia du : « A Zagaga Suhura nũmoorida numo ndurã kũnolumma du nũmooriyindu tiyendaã ha yerdo » ċi. Taa, ċene-ã kũmma so karahaa hundã kũĩndu ni êriski hundã tũmuyundĩe tũruo. Nubodu aũ a gu-ã ha ċugurtaki tũruo.

Tĩmise a ċuruku ni kĩle mitira mĩndie tũrruã, tiri guturani tudosudi-ĩ ndusko hunã tĩgĩruo. Hĩdĩ kũrnee zaga anna gũnea-ã šaaraa gũne hundaã hanayindiĩ koi di, hanayindĩe turo

tĩgĩruo, sahara-ã sama anna hunã laũ gini-ĩ koi-ĩ yĩngal du.

Šaaraa yê tira tudokuda yê yugondunnĩ bu, kũrne tũre aaa-ã hikida noo kũkore karahaa-ã ôwonni hikiidunnãã, su ndusi-ĩ ċuwudurru, hanadi-ĩ ni ċuwudurru.

Sahara-ã ha kĩle mitira murta guru yugopudo tẽdi numoi tã kũnolumma-ã anna hunã gunna wede-yihidu kũĩ hundã ha kambaa yê moskaa yerkidaa yê yibeyinno turo tĩgĩruo. Anna hunã kũñole hundã Yogoda gunnãã yĩngal du, nduronnu hundu Yogodaa-ã laũ ċaya ċĩnu ni, numo Wou ndẽge-ã, ċene-ã dogusu taa yĩso, kũrre-ã ha geledundu numo a hi su ċugurtaki, anna hunã zabtindiĩ tuŋosudi, lũko suhur ôwinnee anna numo a du wede-tihisudaã šêhide mĩndie gunnã guro hundã numoi hundu kĩnnimmi ċa šiyindĩe kor yihituã.

Konura yugondũ ċĩdi, hakula yili gudia ċũku. Mĩne kubo nuũ bori-ĩ hi ċũkudo ni togusi, anigi-ĩ hi ċũkudo ni togusi, kũĩ di mitira borsu tadumo ni togusi, sentimitira tadumo ni togusi, nuzomma ngo ndunnuia muroa goda anna saharaa-ã ċuwadĩe ċuũudo, nuzomma mẽdi hundã yĩngal du nunosi-ĩ tiri anna saharaa-ã kor du hanayinũ.

Tiri hundã tũrriĩkiidi, Suhura guru kũleŋgi hundã gũrdiyindĩe sahara-ã du kũriyindĩĩku hoktuo. Taa, Suhura-ã ċetu ċugurtakĩe barayuo, mura gunna karahaa hundã du ċakundu ni ka hunda Tudaga-ã du ċugurtako, kandamaa suhur ôwinee a laũ yidadaã ha yê kandamaa hunda togoo-ã yê he.

Gabĩnã ndogudi ligĩĩ hi su ċĩ

Halĩme ada hunu ngoo-ã zabtu ċindi

Halĩme ċĩndoo Hatim taai aũ bodu hanadidii-ĩ adibi. Muro ngo budi kũndogudo. Lũko tĩbi-ĩ du sũmini duyũnĩe gini-ĩ ċongoo kubo hunã babaeĩini. Taa, Hatim nubodu hig yogusĩe yunu turo ċi : « Anna ngoo-ã yahatia du adimmi sũmini gini turo go-ã duyĩnã gunna Alla dugusa hunã zĩĩini » ċi. Taa, Halĩme gĩne sũminia-ã ziti hi bos. To koi di kubo hunã hiki bos, tĩbi hunã ni ċũsĩi !

To koi di ċĩkiidi, tumo turo odo hunu turonnu nũski hunã du ċudaado yidiĩ morĩ. Taa, budi gẽyĩĩĩnu borsu nohĩe barayĩ. Nũhĩe barayĩnu ni sũmini-ĩ go-ã du kĩnnĩ duyũnĩe togus ; dugusa hunã kunjundu ni nũhĩe yĩngal du.

Taa, anna-ã Halĩme ada hunu ngoo-ã zabtu ċuo. Mẽdi to taa dagi di ted. Nũ ôwonni Yogoda-ã aũ hurgusu hunã ngo yusobuã zabtunoo, Halĩme ada hunu ngoo-ã zabtu ċindi.

Durdi-ĩ yê konnurdi-ĩ yê

Durdo turo daha wortia ċuruã, aũ konnurdo turo busamma ka yogurĩĩĩ ċudur. Ôwonni, muro konnodo ni dubana guyĩnĩ hurgusu hunã galigedi yogusi. Taa, durdi-ĩ yunu turo ċi hiyi :

- Busahu a hi hurgusu koiĩ konnonniĩ, busamma nuũ ni ?

Taa, konnurdi-ĩ yahadi :

- Taŋu gunũ, ôguri di hurgusu kohorĩtĩyi, ċi.

Taa, durdi-ĩ yahadi :

- Kuzo a hi ôguri ndĩ kor mai, ċi.

Taa, konnurdi-ĩ yahadi :

- Tumo nani gĩrša tuzoo yoburi, ċi.

Taa, durdi-ĩ yahadi :

- Taa, šĩjĩni ni, ċi.

Taa, konnurdi-ĩ yahadi :

- Uwuũ, šidiyĩnu ni gabĩini, gĩrĩš turo ni kĩnjigi taŋã ha su ambuŋĩri, gĩrĩš turo ni

yaŋga taŋã tidišĩ, gĩrĩš turo ni aũ gudi hi yaŋga du yeri, gĩrĩš turo ni sũbil du torri, ċi.

Taa, durdi-ĩ yahadi :

- A dagi, daha maarũ, ċi.

Taa, konnurdi-ĩ yahadi :

- Tani daha maaru neri : Gĩrĩš kĩnjigi taŋã ha su ômbuŋĩriĩ ni tani yê adibi taŋã yê gĩrĩš su kĩnji torkĩriĩ, gĩrĩš yaŋga taŋã tidišĩ ni gĩrĩš aŋĩ taŋã yê abba taŋã yê he su ômbuŋĩriĩ, mura ngo odo tĩyi kuwakuwa-ã tiyidersudu ni ômbuktiyindudo, nũ mura haki hurgusu yogusudu giba. Gĩrĩš aũ gudi hi yaŋga du yeriĩ ni gĩrĩš ada taŋã ha su ômbuŋĩriĩ, tersuru ni tersuri, maša ni yeri, kayima ni yeri. Lũko buyĩndoo ni gibediĩnoo, yaŋga-ã zabĩĩndu tiyendi. Gĩrĩš sũbil Allaa du torriĩ ni, gĩrĩš dudoba taŋa woša ċũ guru hu su ômbuŋĩriĩ, ċi.

Aũ êrđi sarduũ togusú

Yibedi-ĩ : Tĩriz . Araŋga du Terjemndi-ĩ : Delawur Zĩnki. Tudaga du Terjemndi-ĩ : Hasan Bêdei mi

Daga Kũrdaa guru karanirĩtĩyidi, du daga mundu gunna daga Tudaa-ã yê tũrtaa duraar, tũmudu tũrtaa gunnóo mannu kunu tũrtaa. Toi di, dagi a dagi Tudaa turo čer hunã Wura-ã čindĩĩ, kitab su tuhakurã yê kĩyi hundã tũrtaa. Toi di, Tudaga du terjemburu ni, ndogud a hi tuhakar.

Yahatia du : Dgo durdo Kũrdaa turo wũzir hunã četu kayimma guda čumahadu ni, hal annaa-ã layindĩe numi-ĩ du kũriyindĩčũkuwo, kasugu-ã du bũgudi gibi turo čirri turo ho čuruu ni, turonnu hunu bozu čĩ, gubugo hunã a busaba ôrro ôguzuu čũdudu yida čudurto. Taa, tigirdu ni busaba ada ndê čindu hiyinduã, yahadi :

- Busah ôrru nani di wur čĩ, yebirĩe tirdo ! čĩ.

Taa, durdi-ĩ yahadi :

- Ôrru turo-ã ndĩ kor du yebi, čĩ.

Amma yahadi :

- Ôrru nani yĩneĩ dahabuu du yebiri ! čĩ.

Taa, durdi-ĩ yĩnea dahabaa ôguzuu čenu ni, busaba-ã čoobu ni, yunu turo, čĩ.

- A muro anja nuã yopaar, busahu nani di wur čĩĩ, tahatu, čĩ.

Taa, amma yahadi :

- Ôrru gubuddi-ĩ ni, aũ aũ êrđi hi sarduũ du čoŋuã, dĩne kubaa yida, čini. Nũnju-ĩ ni, aũ adibi hunã ha ôsuri dunodo čenã, hũyinu togus, čini. Nóguzuu-ĩ ni, aũ dudrda yê anna dirida yê labčinu ni, bur-sayinu ni, šer hundu du kannahar činã, dĩne kubaa yida,čini, čĩ.

Lôko duri-ĩ yê wũzir hunã yê zabtundu ni, aũ nani yagabi hunã teduã, wũzir-ã wur gubuddi-ĩ yire yee yire gunnú layinĩe barayi.

Lôko to, anna-ã ôwuri yĩšii-ĩ ko hunã ha abi čunaki, zaga ôwuri meris-ã tumo dĩyidom soũ turoi-ĩ di čunaki koi. Sôlliga čũ tada di dogusu-ã yê dĩski-ĩ yê tĩrizeyindi ni bĩ-ĩ kubogoyini.

Sôlligo gubuddi-ĩ muro abigo "wunii-ĩ", du aũ nani wũni hunu gunna du gali-ĩ yũgurti. Durdi-ĩ ngo wuni bui čoŋu ni, buda čenu ni, dĩhinni hunã zaafaran duyunu ni, gũĩ hunã killie yê êriŋe yê čũuŋu ni, lamar a gu du

čunaado. Wũzir-ã wur gubuddi-ĩ yire yee yire gunnú layinĩe, adibi hunã ha waha yodurĩe, čene hunã turo ho keyinu ni, wũni durdii-ĩ yũgurtu ni, kôĩ anna-ã čudurtunnó turo a gaburčĩ. Sôlligi-ĩ dĩnegi togusuã, wũzir-ã hurgusda hunã keyinu ni, wũni čĩtu ni, maša yibendu, čĩ. Lôko maša-ã ha wũzir-ã yê adibi hunã yê hoktunduã, yunu turo čĩ yahad :

- Čene taŋã turo ho kenuru ni, wũni durdii-ĩ yũgurtu, a muro nũ tunda budurĩtĩyiku, yuso aũ hu haduú, čĩ.

Lôko tĩbi-ĩ čubuduã, maido gunnódi maido togusu ni, diki adibi hunã ha njoko čenu ni, yagabi ajĩ numaa-ã yusu, čĩ. Taa, adimmi koroo duyunu ni, wũyinu ni, huraa-ã čuruu ni, anna-ã gubugi-ĩ a koroo duyunu ni, ômuri hunã wũzir-ã wuni durdii-ĩ gũĩ yugobu čubu ni, nũ ôsuri a tũmndudo du bozĩe barayinu ni, tani hi tĩyidie barayini, čĩ.

Lôko mēdi-ĩ durdii-ĩ tigiriĩ, wũzir-ã ha kũrtudu činu ni tũkuduã, labbara čuwudu ni mēdi-ĩ yire yee yire gunú yēkinjinnódi, yĩtu, čĩ. To činã, sardua hunã yê laũ hunã yê turo mannu wečinno ni yugó ; čuloddo ni yugó, durdi-ĩ hi samahanu činno ni yugó.

Dgo wũzir-ã čēni hunu turo yida, muro hi tuguũ du ba hunu čĩdi, wũzir-ã budi hiyi čenú. Lôko mēdi-ĩ bazuã kumayinu ni, tũgi durdii-ĩ tigiri ni, yunu turo, čĩ : Tani aũ wuni numa čĩdu ni, yĩni hunã čubuã, wũzir-ã tũhum a di bilaa, čĩ.

Taa, wũzir-ã ha salkado tũkuduã, yunu togusuã gunna yahad, adibi hunã ha waha yodurĩe. Wũni-ĩ ni ŋgullahado kôĩ gali a čĩ, čĩ.

Tumo to di tēdi, wũzir-ã kôĩ hunã yusob, lôko wur ammaa-ã yire kor du hanayinã. Adibi hunã ni, muro hi yusobu ni, mai hunã yugobĩe barayi, laũ hunã yê sardua hunã yê ni, wũdur yudadú, hiyindu čendudo yugó, tũgo hunu migizi-ĩ ni muroi yĩŋgal du nũski hunã čaya du duyinã, yĩŋgal du.

Karar durdii-ĩ

Tumo turo durdi-ĩ karar yoduru ni adiba-ã ha balia yê dahab yê mahaduũ kôrindundu ni kôrindudú, čĩ. Taa, adiba-ã četú ni, galigedi dahaba ni, čumahado, ŋgôri-ĩ zĩdčuo. Taa, durdi-ĩ yunu yogusiĩ hanayinnó togus. Lôko to koi togusã, durdi-ĩ sôorda hunã ha čabčinu ni čabu čuwudurru čunak. Taa, aũ turo yahadia du « Amba anna-ã gunnaa yĩŋgal du karar a hi su čoŋuwo gali » čĩ. Taa, aũ gudi turo yerčinu ni yahadia du « Čakti-ĩ kuši nimigizii ni, oskobu abustii, duna ndurã kudohoduroo, gali » čĩ. To koi di, sôorda-ã čũ a togurko.

Taa, durdi-ĩ yahadi :

Gartu gartu...

Yũsurru mōddo numii-ĩ kũrtu-

du, čĩ.

Lôko tũrru yũgurtudu ni, mēdi-ĩ yahatuã, yunu turo čĩ « Yunu nuro baraniĩ, lani ni yunu anna-ã barayindiĩ, lanumóo, aũ njaasĩe yugó » čĩ.

Taa, durdi-ĩ ndĩ kohoduri nji, čaŋuri ni, čĩ ?

Taa, yahadi : Ú-ú, čĩdi, karar gudi yodur nani dahaba-ã yê balia-ã yê ŋgori-ĩ yê adiba tĩre-ã čumahadú, mura tĩre yĩŋgal du, adiba giba-ã yê gunasa-ã yê borsu čumaho nu, čĩ.

Taa, durdi-ĩ karar to koi yodur. Yoduru ni saa guru borsu bosuã, adibi gunna muro kunu ni, tĩri du tudurtu ni, ŋgôri-ĩ yê balia-ã yê dahaba yê ndumahi-ĩ yusob.

Hurgus baradidi-ĩ

Aũ hurgusu yudannó turo šērike maikũrusuft tigiri ni kôe ĩjee-ã (hamama-ã) sartii hurgusu barayi. Wad mĩdir šērike-ã četu hoktii čoŋ. Lôko hoktunduã, hokti-ĩ du mĩdir-ã aũ hurgusu baradidi-ĩ hi yahadi : Nuro hi hurgusdo di Nongar. Čĩdi, ĩmail numa barandiri, nogoũ hurgusuu-ã yê tuga hunã yê kenduru nendirĩe, čĩ.

Aũ hurgusu baradidi-ĩ hũrumndugunu ni yahadia du : ĩmail tarú, kũmbuyutor mannu yagabi-ĩ a tarú, čĩ.

Taa, mĩdir-ã yahadi : Kũmbuyutor tammóo, nuro ndugó. Ndugonnóo, haki tunda četu hurgusu kohũú, čĩ.

Taa, aũ hurgusu baradidi-ĩ maido du čuruk. Tiri hunã ha dullora 10 borsu yidaã du furaula čebu čoob. Taa, yagaba-ã ka-ã čubabu ndebi hi bos. Lôko čebuã, arbah dullora 20 haki. Taa, layinã yunu-ã tusu gunú. To koi togusuã, togo hunã togusuã, zabčĩ ôguzuu du yogus. Dugusa

yĩšuã, tũgohu du yerčinu ni furaula ŋgo čoobiĩ di dũjo ôguzuu čoobu čebi, togus. To koi di, eneũ bozuã, arbah hunã zĩdčinu ni biškilet čebu čoŋ. Šĩgeĩ karaha tanda čebu čoŋ. Yohĩ šērikeĩ kĩnniĩ yibeyi. Šĩgeĩ magaza haŋga ndubuaia gunna du bui turo mōori togus.

Lôko šērike-ã buiyinã, tēemin yogusiē šērike tēemin gu turo a tigiri. Taa, aũ hurgusdi-ĩ ĩmail numa te nogoũ tēemina-ã kenuru neri, čĩ. Taa, hũrumndugunu ni ĩmail tarú, kũmbuyutor mannu tarú, čĩ.

Taa, aũ hurgusdi-ĩ abagadi yogusu ni yahadi : Nuro ĩmail tamódi šērike haŋga ndubuaia gunna du bui ŋila hoo ho yibenuma, mbo ĩmail tawo ŋgani, čĩ.

Taa, hũrumndugunu ni yahadi : Mbo zoo ĩmail taroo, kôe ĩjea šērike maikrusuft ga-ã sardirĩtiyi, čĩ.

Yunu guru ndakumódi, her nduũ togusi



Tudaga-ã Lĩbiyana-ã gunnaa



Hasan Bêdei mi

Lôko mêdi Tudaga-ã tûgi-ĩ hi ndunai-ĩ duna geyunu ni haki aũ hosu du daarú çinfe yugonnó togusuã, anna šûfine guru mêdi-ĩ ši yodurkfe, Tudaga-ã kôe Tuda-ã çûkuã yê Tuda-ã yê borsu karayindi çindi ! Anna ndunnui adagaa Tudaa-ã yunu a didi yogusudú. Tudaga-ã huski Lĩbiyana-ã gunnaa yĩngal du, hanadi hundã yunu budi ambado. Ôwonni, Lĩbiyana Yogoda mundu gunna Tudaga weçindii yĩngal du.

Ôwonni, okobu "Tudaga-ã Lĩbiyana-ã gunnaa-ã" oskobu ndunnui adagaa Tudaa-ã lôko yerçinã, guyi yidiĩ muro. Ôwonni, çabu Tudaa gubuddi-ĩ mêdi hunu nduskii-ĩ hi su yunu tuzuã a muro. Oskobu a zoo gunú, ndĩrizi anna numo turoa-ã duna çeni. Aũ Tudi-ĩ ka Yogodia-ã karayini ni Yogodi-ĩ ka Tudia-ã karayinnãã, yunu aňgal mugayinfe gunú.

Tunda Lĩbiya nũmooridunoo, kôñole hunã tĩrizeyindi gartirĩtĩyiku. Kalaka du yê wôyiba du yê gunna. Mura ni tĩrize adaga hundã ni tĩrize, ka hundã ni tĩrize, barandiri. Toi yĩngal du, Tudaga-ã yê Araňga-ã yê tĩrizeyindfe barandi. Yunu gunna du tĩrizeyindfe barandiri.

Nũ lôko tũgi Lĩbiyaa êski-ĩ yibediniĩ togusuã, zaga ka kôñole mĩndiee-ã tũgi-ĩ hi bosii hi su ŋgurtai yugurk. Aũ nani yunu hunu yahadfe togus. Anna šûfine guru ka kôñole mĩndiee-ã ka wêtigaa koi di bosfe çudakú, ka numoia koi di yũturi, çindi. Lôko yunu to aũ yogusfe yugó hanayinduã, mêdi-ĩ gosçindfe Tudaga-ã numa Tudaa-ã du Tuda-ã borsu karayindi çindi. Yunu a du anna-ã numo turoa-ã yê ka Lĩbiyaa-ã yê kôdi di ŋginnehi çf. Araňga-ã ni Lĩbiyana-ã gunnaa ; Tudaga-ã ni Tudaa-ã borsu ; Amazigã-ã ni Amazigaa-ã borsu, ndoori a ndoori gĩneĩ ni aũ yogusfe yugó.

Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã.. Ndeni ko tuzunnó



Sagahana çũ du, ôwuri nuyusui sagahanu 2011 gu-ã du Baňgazi a hoo çene suhur 17 f gu Ôrkudun gu-ã hoo yibedi hi boso. Hoo to, yibedi hunã orro du dudi-ĩ Baňgazi tigirdiĩ gubudi orro du duyuo. Hoo-ã yuna munduu yĩngal du yibedu, zaga wêtige hunu hũi ndunai-ĩ hi çf, koi di. Yuna tada guru haki yogusudo yugonnóo mannu guru haki yogus. Hoo-ã muro yibedunoo eneũ gunú çfidi, haki arraki yuna mundu yogus. Yuna tada guru ada mura :

1- Yunu gunna du gubudi Hoo-ã yogusuã, kakad labbaraa Tudagaa-ã yibeyi. Kakad to kakad labbaraa Sodur Zalaa-ã, ndogudi hunu gubuddi-ĩ tumo 4/10/2011 Baňgazi a çuruk. Toi di, tumo to hi Tuda-ã Lĩbiyaa sôlligo kakada labbaraa Tudagaa-ã yoguso. Sagahanu nani tumo to togusoo, abi çunaki. Mêdi abi bui çunakfe barayindi, haki kôwuro hunã ha su çunakunnóo mannu.

2- Čabu Tudaa gubuddi-ĩ, Tarabulus gôni Lĩbiyaa-ã a çunak. Čabu to čabu gunna du bui Tuda-ã gôni-ĩ Lĩbiyaa-ã du çabtundiĩ. Anna Tuda yê Yogoda yê Amaziga yê Nahara yê Yogoda guda yuganna yê dûbu nerke tigrũo.

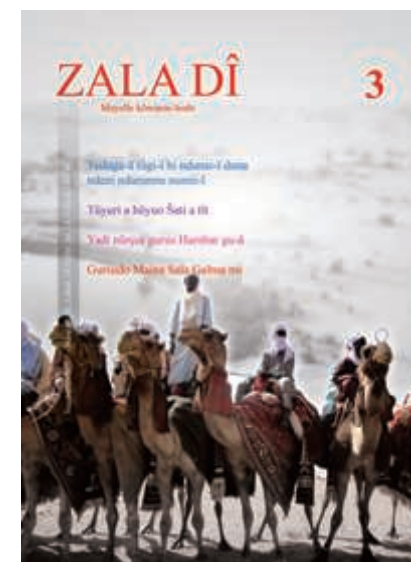
3- Kitaba Tudagaa-ã tũdusu yihid, buia yê kuna yê kôdi di. Kitaba tada čera hunã ada mura :

- Kĩye ka Tudagaa-ã
- Kĩye arba Tudagaa-ã
- Êli Êlimaĩ
- Wura-ã
- Daga Tudaa Kora
- Durdi-ĩ mi yê Sardua hunã yê
- Bĩ ladidi-ĩ yê Dũudi-ĩ yê

4- Meyelle Tudagaa čer hunã Zala dĩ çĩndfe yodur. Meyelle to ndogudi hunu gubuddi-ĩ tumo 30/4/2012 du çuruk. Nũ

ndoguda ôguzuu çurukudo.

5- Idara kitaba ada-ã karayindiã yibeyiniĩ hi gurnayinu ni, adaga yê terikh Tudaa-ã kitaba-ã ha su çunak. Nũ ada kaguradi mbikidaa hoo



-ĩ yê yĩsii-ĩ yê du karayindiã, gunna yuna tada karayindi.

6- Motwiyaa (lagarka kilidindia) çũ kora, Turo-ã ni čer hunã Tudaga du arbidi šihig, gudi-ĩ ni kũloli numii-ĩ Tudaga du, çindia yibeyi.

7- Nũ hurgusa mundu guda yogusiçf, kitaba ni mundu yibeyiniçf, êredie Tudagaa ni, yibeyiniyaa du çf.



Lĩbiya adaga mundudo kôñole hunã ha gosçinnóo yĩngal du hoktudo

Oskobu čabu Tudaa gubuddi-ĩ

Hatšĩku : Kĩdi mĩori hunã ha ŋila murdom garčĩnã

Hatšĩku kĩdi aũ ada gĩrki-ĩ du kara yogusĩe turo čer hunã Hĩde Sabũr Awĩnu čĩndĩe turoo, bũrufusur kiši konuraa gĩrki (yũnibiristi) Tĩkuyoo-ã di čĩ. Hatšĩku mĩori hunã lĩko hurgusu hunã tedĩe togusoo, čaasučetu mahata kitaru-ã tedi, lĩko tedu zabtinoo, mahata-ã ko-ĩ hi garčĩničĩ hakini. To koi di, eneũ bos, kĩdi-ĩ mĩori hunã tuzu garčĩniĩ, mahata šĩbuya ha ěriskyindĩe yẽ lĩko nani tigirdĩã yẽ hikuo.

To koi di, kĩdi-ĩ mĩori hunã ha hurgusu hunã du lĩgie togusoo, nani garčĩnĩ turo turo ŋgoo-ã koi di Hatšĩku mĩori hunã ha mahata-ã ko-ĩ hi garčĩnã, didi lido yugó.. turo 1925 gu turo du owor hunã tuzu ni morčĩ. Čĩidi, wuna haki kĩdi hi mĩori numa morčĩ čĩ yahadi ? A koi di, Hatšĩku eneũ garčĩ.. Anna-ã keyindĩe yunu yogusudu layindunnĩ yugó, čĩidi kĩi hunã ha čun-

nuudo yugó.. Ŋgoo-ã koi di garčĩni.. Garčĩni.. Turo turo ni gunũ.. Kãgu turo ni gunũ.. Őwuri turo ni gunũ.. Dila murdom kadĩhia garčĩ!!

Anna-ã turo tugurkuã gunna, owor zunu du su layindi, aũ guru ni yunu yogusĩčĩĩ, lugobčĩni, aũ guru ni owor zunjinu ni sĩmole hiyeni, anna ģi yẽ maša yẽ tigiitu čenda mannu čĩku.

To koi di, eneũ bozudo dagi Yaban gu nũri togus, kakada labbaraa-ã dagi hunã arbiyindudo bu. Anna ada kara yogusudiã, yire hunã lugobčĩndu borsu ada-ã laũ kagurada-ã du numo hundã laũ yireda Hatšĩku koa togusudĩe barayuo.

Sagahanu 1934 du Yabaniyan turo Hatšĩku hu timisel bũrunz du yibeyi čẽ. Abi bui čunaku ni timisel to ndusko kitaru-ã ko-ĩ hi čunako.

Hatšĩku muro turo to tigiri. To di bu sagahanu togusuã, sagahanu 1935 du hatšĩku šaara turo du nohudo hako. Taa, yunusu hunã čõngu ni han-nadčĩndu (njor-yodurku) ni muthaf numoi ilmuu -ã du čunako.

To koi di, hatšĩku šẽmi hunã buiyi. Čĩidi, sagahanu 2009 togusiĩ korã dagi Hatšĩkuu-ã Yapan du yuga galigẽdi hosčĩnno yugó. Čĩidi, sagahanu 2009 togusuã, filim čer hunã (Haši : Dagi kĩdii) čĩndĩe muro hi su Amirĩkaa yibeyĩndũ, hosčĩ.



Hoto Hatšĩkuu-ã muthaf-ã (mũyuziyemma) du

Hĩndian turo odo hunã ha laya du čĩdu ni timsel hĩndusi turo ho čẽ

■ Labbarda-ã : Aũ hĩndian turo odo hunu ōwure yusudo tuguũ čabĩe turo ho laya du čĩdu ni, ģlahundu bibidi-ĩ yẽ yibedi-ĩ yẽe-ã ha čẽ. Muro yahadia du ģlahundu to galayĩnno ni, zogo kĩnjigi hunã du konnodo togusĩe yĩngal du yĩdaar, čĩ. Lĩko pũlise-ã labbara čuwutuã yahadia du : « Odo hunã ha gubudi čõngu tedu kĩi ģleh Kali

hi abidčĩndĩĩ a bĩli yogusu ni, zabčĩ yagabi hunã tũku ni dahahunã sanam ģlah bibidi-ĩ yẽ yibedi-ĩ yẽe turo ŋgo yibeyĩnno turo kulaa tomor du čubab » čĩ.



Aile turo tasu dullora 3 du čẽpu čõnguã dĩbidire čũ du čeb

■ Labbarda-ã : Aile turo tallago hanã yagabaa duna tubudaa turo du Nũyu Yurk ga tasu lo Sĩn gu du yibedudo ŋila hunã dũbu turo dullora muru du čẽpu čõnguã, zabčĩndu dĩbidire 2.2 ōro čẽpo.

Sala Sũzbi yahadia du : « Aile čer hunã lũyinno yugonnĩ turo tasu terikh hunã yala Sũŋ madaa-ã Sĩn gaa-ã, dullora ōguzuu borsu du sagahanu 2007 du čẽpu čõnguã, layindunnĩdi wũni gagartia yagabi hundaã ha su čunaku yusopo. Lĩko anna muguna ha hiyĩndũ, taman hunã dũbo 200 yẽ dũbo 300 kĩi di čĩ, čuo. Šĩgeĩ aũ tĩzurdo Lundun gu turo dullora 2225000 du čẽpu čõŋ » čĩ.



Aũ konnurdo Biritaniyaa (Biritiř) turo kĩlu gunna du yĩdo yeyid

■ Labbarda-ã : Aũ Biritaniyaa turo kĩlu numo hunã du gunna du yĩdo yeyid. Yĩi kĩlu to gu -ã 689 kĩlu guram. Aũ kĩlu-ã mĩori-ĩ čer hunã Mark Bagiz čĩndi, kĩlu-ã abi kĩloo numo turo Nitilli čĩndiĩ lardu Hambřĩr ga čĩĩ gu.

Őwonni, yahatia du : Kĩlu gunna du yĩdo dĩne-ã gunnaa-ã aũ Kanadian turo sagahanu 2011 du yeyid. Kĩlu to yĩi hunã 824 kĩlu guram.

Aũ konnurdo kĩlu yĩdo a yeyidũ, ŋgo

kĩso gunna du yĩdo yeyido.

Sagahanu

2005 du

kĩso yĩi

hunã 62

kĩlu guram

yeyid. Kĩso to kĩso gunna du yĩdo yerčĩniĩ, čuo.



Lĩori borlomanuu Urdun gu turo laũ hunã ha bũnnu kilařĩn yida artasa yihid

■ Aman - Labbarda-ã : Labbarda borloman Urdun gu-ã du čĩdo turo yahadia du : Lĩore borlomana-ã turo turo ho su artasa yihid, čĩ. Labbarda, čer hunã lũyinno yugonnãã, yahadia du : Lĩori Talal Šĩrif mi lĩori laũ hunu turo ho su artasa yidid, čĩ. Artasa-ã mekteba borlomana-ã turo du yihid čĩidi, haki čubabo yugó, čĩ. Sĩbomma yahadia du ōŋgohi koi-ĩ lĩori laũ hunu turo četu čũlloyĩndu ni Tala lĩori su artasa yihidũ ha bĩriyĩnno.

Taa durdo hundã kĩi zo-du borloman-ã ha yahadu ni, čabtundu Lĩori Talal su ni, yoduro, nũ muro daŋaĩdo. Lĩori su artasa yihidũ ha ni sagahanu tus yoguso.



Go-ã nos

Yuha mĩši hunã laũ go bui ěriŋi di čõngu sugoo, lĩko du tĩbi hunã čoburtu ni zabčĩnĩe togusuã, du go kĩnniĩ duyunu ni tũku čẽ. Taa, mĩši-ĩ goĩ kĩnnimmi čuduruã, abagadi yogusu ni Yuha ha yunu turo čĩ :

- A ndĩ ? !
- A goĩ kĩnniĩ go nuũ bui-ĩ yobusudo, amanaa-ã yĩngal du četu kenuru nerdo, čĩ.

Dugusa bosuã, Yuha ōwonni mĩši hunã laũ go-ã ěriŋi di čõŋ. Čõŋã, yagabi hunã du gaburčĩ, zabčĩ tũku čenno yugó. To koi di, eneũ bozuã, mĩši-ĩ tigiri hiyi. Go-ã ndoo, čĩ. Taa, Yuha yahadi :

- Torozo taŋã, go numa nos. Alla go to di gali njeo, čĩ.

Taa, mĩši-ĩ lĩyĩnu ni, abagadi yogusu ni, yunu turo, čĩ :

- Go-ã ŋgayi nohi ? Yuha, čĩ.

Taa, Yuha yahadi :

- Abagadi gunnũ ! Yunu go-ã yobusĩe yogusuã, nohĩe yogus, čĩ.

Kandama tama njoob

Yahatia du ŋgo aũ turo anna guru četu ōwuri čagammaa-ã layĩndĩčĩkĩidi, muro gunna du gubudi čudur. Taa, muro hi čer hunã lũyĩndu ni gagalčuo, sama niřilli hunã ni hĩrsondiyuo. Taa, anna-ã gunna muro hi gagalčĩndĩčĩku čuduruã, to di gudi barayĩnu ni yahadi : « Landu ! Bu taa ōwuri gudi čĩ » čĩ ! To koi di, yunu hunu gubuddi-ĩ bibiyi čõŋ.

Zir abba-ã yê yire-ã yê

Tã Umor Hatab mii-ĩ (Alla muro hi ardiyi) du anna ôguzuu guru çêni turo kubaa yidadu tûkudu yahatia du : Durdo mugadudaa-ã yôo, aũ a abba ndurã çido yîdie barandiri, çi. Taa, Umor Hatab mi amma ha nîgeĩ yîdumma ? çi.

Taa, amma yahadi : Tani dîbidire ñaa yê aaa yê .. ai taŋu turo yidi turo busahu abba hundãa du çubu sugoo, abba hundã êĩ çonju kuhu çe çubabuã, nos. Taa, tani êĩ to dahu-ã maaru kuhu yeru baburuã, nos, çi.

Taa, to koi koo, nîdiri, çi.

Taa, amma yahadi : dugusa ôguzuu garu te. Abba taŋã nohodo ni, keniz tani yê odo taŋã yê he yusopu tiyendudo. Tani hi tîduwo, keniz-ã ni morçini, odo nurã ni morçini, çi.

Taa, Umor Hatab mi yunu turo çi : wuna domonjini, çi.

Taa, amma anna bosu çûkaã ha su layinã, aũ a domondiyini, çi.

Taa, Umor Hatab miyahadi : Zir abba-ã, aũ a hi domonni ni ? çi. Taa, Zir abba-ã hûrumndugunu ni Uwuũ domoniri, durdo mugadudaa-ã, çi.

Taa, Umor Hatab mi yahadi : nuro amma ha hananuú, čaa tedoo, nuro hi nîdiri, çi.

Taa, Zir abba-ã tani dominniri, durdo mugadudaa-ã, çi.

Taa, amma ted. Tumo gubuddi-ĩ ted, nûnju-ĩ ted, nóguzuu-ĩ ted. Aũ gunna owor hunã wudu, Zir abba-ã ha nohi çindi. To koi di, çûku sôoli maahar gu-ã nerkaayinã, amma gûmodudo li. Budi gûmodudo ni lobtudo li durdo mugadudaa-ã Umor Hatab mi gubugi-ĩ tuzu ni yunu turo, çi : Keniz-ã yê odo nurã yê dîhe nurã ha yer, tani a muro tîdie, çi.

Taa, Umor Hatab mi abagadi yogusu ni yunu turo çi : ndĩ yunu njûgurtuã, mbozoo, haki yaaũ nedei ? çi.

Taa, amma yahadia du :

- Yire-ã anna-ã du morçi çindi, abuzurdo, çi.

Taa, Umor Hatab mi Zir abba-ã nîgeĩ domonnumma, çi.

Taa, yahadi :

- Heru-ã anna du morçi çindi abuzurdo, çi.

Taa, ada aũ nohodiã owor zunjindu ni samaha ndurdo, čuo.

Taa, Umor Hatab mi nîgeĩ çinã, yahatia du : Samahadi-ĩ anna-ã du morçi çindi abusturdo, čuo.

Kaaladudi-ĩ hi ndudai-ĩ mugadi

Aũ yire du mugayinniĩ, aũ Kaaladudi-ĩ (Alla muro hi su sôllyinu ni lahayi) hi odo hunã yê abba hunã yê anna-ã gunna du yê čudauã. Kaaladudi-ĩ (Alla muro hi su sôllyinu ni lahayi) yahadia du :

« Aũ tani hi odo hunã yê Abba hunã yê anna-ã gunna yê du tuyudaado togusunnã, mugayinno gunú » çi.

Dišeda čû-ã

Yunu amma ha islemma du duyuniĩ, ŋišeda čû-ã. Aũ ŋišeda čû-ã šaidčino, islemma du zoddo. Dišeda čû-ã mura ada mura :

« Alla gunnóo, alla gudi yugonnó kor du šainaar. Mahuma kaaladudo Allaa kor du šainaar »

Mêde waddanaa-ã Tudaga du

Alla gunna du bui, Alla gunna du bui
Alla gunna du bui, Alla gunna du bui
Alla gunnóo, alla gudi yugonnó kor du šainaar
Alla gunnóo, alla gudi yugonnó kor du šainaar
Mahuma Kaaladudo Allaa kor du šainaar
Mahuma Kaaladudo Allaa kor du šainaar
Haye sôllyi-ĩ, Haye sôllyi-ĩ
Haye kannahartii-ĩ, Haye kannahartii-ĩ
Alla gunna du bui, Alla gunna du bui
Alla gunnóo, Alla gudi yugó

Mêde Kaaladudi-ĩ yahadaã turo

Hûroira abba-ã (Alla muro hi ardiyi) yahadia du : Kaaladudi-ĩ (Alla muro hi su sôllyinu ni lahayi) yunu turo çi, çi : « Kôñoli taŋã gunna aerčanna zoti aũ čeduã gunnóo, çi. Taa, yahatia du : Kaaladudo Allaa-ã wuna čedi ? čuo ! Taa, yahadia du : Aũ tiyaasuã, arčanna zodi. Aũ asudiyinã, čedo » çi.

Maana Suura Feetihaa-ã (Heridi-ĩ)

(1) Čer Allaa-ã du, Gunna du kiñimaldi-ĩ, Gunna du owor zunni-ĩ. (2) Gagalti-ĩ Alla môori ôllugaa-ã. (3) Gunna du kiñimaldi-ĩ, Gunna du owor zunni-ĩ; (4) Môori yum ligamaa-ã (dîski buii-ĩ). (5) Nuro hi borsu abidnindiri ni, nuro laũ borsu gurna-ã barandiri. (6) Tiri dîli-ĩ tugudosudu. (7) Tiri anna gali kuhuã, su maiduda gunná ni, mortuda gunná.

Dagi Nêbii Allaa-ã Mûsaa-ã (Alla muro hi lahayi)

Mûsa muro Nêbii Yûsub Yaakub mi morçinu ni ŋila murta dîšee sã tuzoo činuã, tobus. Lôko muro tobusĩ gubudi Fûraun Masar gu-ã Sîreil duga-ã odo čeniĩ yobusudoo, gunna čidi, dobia-ã ha yuhudi. Yunu yingal to koi yogusiĩ, Sîrail duga-ã yunu turo čindiĩ yingal du : Nêbi Bîrehim duga-ã hunã du odo Fûraun kûrmo hunã kubo hunã ha čido tobusi, čindi. Yunu to čuwadie Fûroun odo čeniĩ tobusoo, gunna čidi. Taa, anna guru tigirdu ni Fûraun su burkuyindu ni yahatia du Sîrail duga-ã ada hunda čenia-ã yidi minda togusoo, tîmudu morçindoo, hurgusa ŋgo yogusudiã, tunda kohodurîe abustiri, čuo. Taa, Fûraun sagahanu turo ada čeniã yitu sagahanu turo yusopu, çi. Mûsa dômuri hunã Harûn ni sagahanu ada-ã čitunnã du tobus ; Mûsa muro ni sagahanu ada-ã čitiĩ du tobus.

Mûsa ajĩ hunã lôko muro di ôgunno togusuã, aũ hanayinno yugó. To koi di čĩ sobçi. Sobčinã, odi-ĩ sônduk duyunu ni, su ôzi durusu tuyunu ni, hodi-ĩ du čunai yerkada Fûraun ga-ã

tigirdiçûku čuduroo, lôko tuguũ čenîe togusoo, borsu çonji. Tuguũ čenoo, zabçi sônduk hunã duyunu ni hodi-ĩ du čunai, muro yagabi hunã hodi-ĩ čirri-ĩ hi čĩ yingal du.

To koi di čĩ eneũ bozudo, tumo turo ôzi-ĩ ko hunã tuyini čihined. Taa, hodi-ĩ sôdug-ã odi-ĩ četu çonju ted. Çonju teduã, kôĩ Fûraun gu-ã tûku. Taa, Fûraun adibi hunã Asiya Mazahim do čindiĩ haki. Lôko hakinã, ômuri hunã Fûraun su yahadi : « Yuso yîduú, odo du makar » çi. Taa, Fûraun nuro daũwo yon, tani daarú, çi.

Taa, Asiya odo du çonj. Lôko çonjuã tuguũ čabunnó togus, zaga gudi maša čendîe yugonnó togus. Taa çonju tûrru adibi tuguũ čenîe barayindiçiki-idi, Mûsa (Alla muro hi lahayi) dudoũ hunã čudur, taa, tigiri yagabi tuguũ čendu njendîe nugudosuri ni, çi. Lôko yoo činduã, yagabi ajĩ hunaã yugudos. To koi di, Alla Mûsa ha zabçi tûku ajĩ hunã ha çe.

Gabčinã ndogudi ligiçũ hi su čĩ

Aũ pũlis Hĩndian turo wurda hunã morčindu ñila d̃iyidom sã tuzoo činã êskidi haki

Aũ pũlis Hĩndian turo wurda hunã ñila d̃iyidom sã tuzoo du ndusko kitar gu turo a morčinduã, êski di haki. Kubo hunã ha wešim (ndobi) čĩ yĩngal du.

Aũ pũlis Hĩndian Yenĩš Rayunas Danyad wurda hunã sagahanu 1989 ñila hunã d̃isee du yigides. Lôko mura ha yũhudu kitar-ã ha su kôdčĩnã, čakunu sugoo, layinã Bũmbei a čĩ čudur. Taa, aũ buyuna ndiddo turo čonju turči.

Taa, šĩgeĩ Yenĩš hedis yohu ni, aŋgal yudannódi ôwure tuzoo bos. Lôko kayinã, zaga anna-ã hunã hakiniĩ bardi hi bos. Êršif pũlisa-ã ha su ñila mundu gunna anna mortudaã ladi hi bos, muro sagahanu 2011 du pũlis togusiĩ gubudi.

Yenĩš yahadia du : « Tumo turo mannu zaga anna nurã haŋiri tihineddo yugó » čĩ. Oskobu turonnu yidaã, kubo hunã ha su čer aji hunaã "Manda" tudopudo. Ôwonni, yahadia du : Êršif yagabi ada čogunaa ŋgo du garčĩnã ha su čer ŋgo numo du čĩi haki. Taa, dugusa du laũ huna guru četu tigiri hiyinã adibi gibi turo kũzi turo du hayi čĩ tũkudu hokuo.

Yenĩš yahadia du ôwonni, adimmi odo hunu turo ŋgo morči, čĩ. Oskobu yida yee yidannũ hiyinã ni kubo hunã ha wešim yida, čĩ. Taa, yugudosuã, tĩrizi di hanayi.



Gũri koi-ĩ kuši kizenu

Anna ilimnna-ã yahatida du guri duudu ko-ĩ du yuguruiĩ kuši kizenu dunodo mannu togusi, čuo. Amma tuma hunã gala ni yĩneĩ hunã gali di ko hunã du guri duudu yugurĩe koo, to oskobu kizeni saratan (kanser) kisiddii-ĩ mannu togusi. Toi di, logotori tumaa gunũ, logotori gudi kizena to ga lanuwo, gali.



Mahumaĩ Zai mi

Agasu mêdee-ã

Zaga numa d̃ine-ã du čĩkuã gunna du hanadudiĩ muro koi di, agasu-ã hurgusa to hunã ha čĩkuã, yogusu ni, taa êski di yuna yogusaã, yahadi. Čĩidi, agasu Lĩbiyaa-a laũ haramma hoktudo. Mêde-ã hurgusa-ã du gubudda. Ôwonni, mêde-ã munduga-ã gunna togusudũ. Ôwonni, yunu abagadi čĩi, agasu-ã bui-ĩ yê anna četuã yê karara haki yogusudunnã čoopi. Karara hundã munduga-ã gunna bũlluũ yê anna guru hu samaltii yĩngal du toopuda, anna guru hu yê numa guru hu yê abusti-ĩ gunnódi. Aya karar d̃i hi kôdi yerkidaa ndogusi-ĩ hi dagi baburi. Lôko agasu-ã bui-ĩ hi Baŋgazi du yuna togusudaã yê togusudĩčĩkuã yê yerkida ôzida-ã yê pũlise ôzida-ã yê suroni di titiĩ hiyinduã, yahadia du : « Baŋgazi ŋgullahado kôdi yerkidaa ndogusi barayinũ » čĩ. To koi čĩidi, d̃i yerkido ôzide turo mannu suroni di nohudo yugonnãã, kôdi yerkidaa ndogusi barayini. Yunu gunna du kinni hi njeniĩ, agasu kôdi čabu numoi gunna-ã ŋjuro hunã mitira muru kora du kanjinnãã haki orroyinnãã, ŋgayi d̃i a kile mitira dũbo guru karar hibir du arbidudi-ĩ kor togusunnó turo du orroyini ? Zũzuro duramaa a weti yê weti yê borsuã tuzĩe baranduri. Tunda ndogusi barandiri. Ndogusi-ĩ togusunnó togusoo, hosu-ã tuhatu ni zaga togusiĩ barandiriẽ barandiri. Ôwinne-ã ha yunu to hundã ha čĩi yê hundã yê gunna tuhatudu ni

ôwinne-ã yê agasu-ã yê kôdi di bursa čĩe baranduri. Lĩbiyana-ã huraa-ã ha agasu-ã laũ wawaltuda ni bursa kudaanu yidado. Yuna tũgohu nani čudurtiã yê yunu busamma ha togusičĩi yê yuna hosu du tahatudiã yê yĩngal du. Agasu-ã wonnoko turo a čĩ, ôwinne-ã wannoko turo a čĩdo togusiẽ dakurũ. Aya dagi turo yunu turo činiĩ hi yaduduni : "Gũgur tubazi čĩidi, d̃i durrũ", ôwinne-ã ôguli mêdee-ã yê morto hosuu-ã yê kôdi di čĩ.

Čučuũ du kinniĩ zabtudundu nani yunu ŋgo tã kanjinã du togusiĩ, yadudo. Lĩbiyana-ã gunna mêdi a hi yayindu yudado "torowaa šeešea-ã yibedido ŋũloori labbaraa Jamahiri-yaa-ã", mêdi a ŋgo tẽlbizin-ã du tubasi, ŋgo yuguruũ yahadi, wečiniĩ, mêdi guru hu ni gali čini, guru hu ni zundu čini. Čĩidi, tumo turo mannu čer yibedido a gu-ã hanandurdo yugó, tunda wenegeddu arrai nuzomma bui-ĩ kor du hanaduri, muro nuzomma dahu-ã, hal mêde huna guru mũši mêde mana hũrodi hundã du tawula-ã čubabiã du mêde hoktundunnã čĩkuã, koi mêdi-ĩ tuzoo muro koi obonu-ã četu tedi.

Nũ ndurã a zabtudundu ni hiniri, hidi nurã agasu-ã ha hiniri, wurtunnũu, yee bu layinu ni mêde-ã ha šĩi lôlo ho čeni ? ôwinne a mêde-ã šiyi, tunda ŋgiša barandiri ŋgiša ada togusidiĩ korã, kinedu yê čẽgihe yê barayiniẽ koo mannu.

Nĩgeĩ kehe-ã iji hokundu anna-ã ha čendi ?

Anna-ã, aũ hu kehe tũkudu čendĩe togusoo, iji hokundu tũkudu čendi. Taa, aũ guru ni iji-ĩ gubudi ča ni kehe-ã so hi čai, aũ guru ni kehe-ã gubudi ča ni iji-ĩ sogoi hi čai. Mura du nani amba hunu yida.

Kehe-ã yaũ sogoi hi iji-ĩ yaũwo ni yunu yesku kehe-ã tuma nuã ha su čunaiĩ hi sarčini. Ôwonni, tirekene-ã du yuna soma bosiã sarči kunu yogusi. Aši-ĩ hi ni ŋjorti čuwadi, čenu tirkene-ã du kekere ni yibedundũ. Iji-ĩ du gubudi kehe-ã yaũwo ni kefeyĩn-ã kunu yogusi.



Ôwonni, kehe-ã četu iji ndeni-ĩ adaga Tũrkee-ã. Ŋgo mura, aũ ôsurdo hundaã tigiroom, kehe-ã četu iji ešet turo ho čendi. Taa, ôsurdi-ĩ iji-ĩ gubudi čawo ni êgi čĩddo tũrru kômma su maša tũkudu čendi. Ôsurdi-ĩ kehe-ã gubudi čawo ni êgi čĩddo gunũ, Maša-ã kiye di tũku du čendi.

Tunda gunna ka numoa Tudaga-ã tũgi Lĩbiyaa-ã ha ka wẽtigaa koi di bosĩe barandiri

SODUR ZALAA-Ã
Kakad labbaraa ôwurii hodo

Bui yibedii-ĩ
Ali Šĩdi mi

Čabu yibedidaa-ã

Ardanĩ Êlĩ mi
Bokur Guduyunnu mi

Arbidigo kôdi kaka-
da labbaraa-ã duna
ndenii-ĩ

Ôwurii hodo Hoo Lĩbiyaa Adaga Tudaa-ã du čurui. Tõluhun-ã 0926658056 E. mail :sodurzalaa@yahoo.com

Yuna kakad-ã ha su čĩkuã anna arbiyindaãã
Noo, kakad-ã torowo yidanũ